

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки і управління
Кафедра обліку, аудиту та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

Магістр
(освітній ступінь)

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Спеціалізація _____

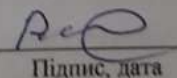
на тему: «Облік і аудит запасів на підприємстві
на прикладі ПП «ББМ-Буддвір», м. Хмельницький
ДРОА.023240.17.02.00

Виконав: студент 2 курсу, групи ОАмз-23-1

Підпис

І.С. Заболотна
Ініціали, прізвище

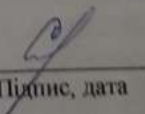
Керівник: к.е.н., доцент

Підпис, дата

Р.Л. Цебень
Ініціали, прізвище

До захисту допускаю:

Зав. кафедри обліку, аудиту та оподаткування

Підпис, дата

Л.В. Скоробогата
Ініціали, прізвище

20 12 2024 р.

Хмельницький, 2024

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Економіки і управління
Кафедра Обліку, аудиту та оподаткування
Освітній рівень Магістр
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 071 Облік і оподаткування
Спеціалізація _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри обліку, аудиту та
оподаткування Л.В. Скоробогата
" 1 " 09 2024 року

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ)

Заболотна Інна Сергіївна
(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема проекту (роботи) Облік і аудит запасів на підприємстві на прикладі ПП «БМ-Буддвір» м.Хмельницький

Керівник проекту (роботи) Цебень Руслан Людвікович, к.е.н., доцент
(Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджена наказом ректора університету від 26 серпня 2024 р. №60 додаток 17

2. Строк подання студентом проекту (роботи) на кафедру 10 грудня 2024 р.

3. Вихідні дані до проекту (роботи): нормативно-законодавча база, дисертації, автореферати і статті здобувачів наукового ступеню, навчальні посібники та підручники, статті журналів та інші публікації, реєстраційні та установчі документи, фінансова, податкова та статистична звітність, а також дані бухгалтерського обліку П "БМ-Буддвір"

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Вступ, Розділ 1 Теоретичні аспекти обліку і аудиту запасів на підприємстві, Розділ 2 Практика обліку і аудиту запасів на підприємстві ПП «БМ-Буддвір», Розділ 3 Шляхи удосконалення обліку і аудиту запасів на підприємстві ПП «БМ-Буддвір», Висновки. Перелік джерел посилання. Додатки

5. Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

1.Титульний слайд; 2. Мета, об'єкт та предмет дослідження; 3. Формування первісної вартості запасів залежно від способу надходження 4. Нормативно-правове регулювання обліку та аудиту запасів; 5. Основні показники, які характеризують фінансово-економічну діяльність ПП «БМ-Буддвір»; 6. Елементи облікової політики щодо запасів; 7. Документування запасів на підприємстві; 8. Кореспонденції рахунків з обліку надходження та вибуття запасів; 9. План аудиту запасів; 10. Напрями удосконалення запасів

6. Консультанти розділів дипломного проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання: 01 вересня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів (розділів) дипломного проекту (роботи)	Строки виконання етапів проекту (роботи)	Примітки
1	Визначення (обрання) теми дипломної роботи, подання заяви на затвердження теми	08.09.2024	Виконано
2	Складання та уточнення плану дипломної роботи, оформлення та затвердження завдання	14.09.2024	Виконано
3	Опрацювання літературних джерел, нормативних документів, МСА, збирання та обробка фінансово-облікових, статистичних, звітних даних, проведення розрахунків та аналізу, аудиторських процедур, формування робочих документів аудитора	26.09.2024	Виконано
4	Написання розділу 1	12.10.2024	Виконано
5	Написання розділу 2	29.10.2024	Виконано
6	Написання розділу 3	10.11.2024	Виконано
7	Підготовка висновків та пропозицій	01.12.2024	Виконано
8	Проходження нормоконтролю, остаточне оформлення дипломної роботи, підготовка тексту виступу й роздаткового (слайдів) матеріалу до захисту	05.12.2024	Виконано
9	Подання завершеної дипломної роботи науковому керівникові для оформлення відгуку	10.12.2024	Виконано
10	Захист дипломної роботи на засіданні комісії кафедри «Обліку, аудиту та оподаткування»	23.12.2024	

Студент

Підпис

I.C. Заболотна
Ініціали, прізвище

Керівник проекту (роботи)

Підпис

P.Л. Цебень
Ініціали, прізвище

АНОТАЦІЯ

Тема кваліфікаційної (дипломної) роботи: Облік і аудит запасів на підприємстві на прикладі ПП «ББМ-Буддвір» м. Хмельницький

Дипломник : Заболотна Інна Сергіївна

Керівник : Цебеня Руслан Людвікович

Робота написана на 89 сторінках (разом з додатками), містить 4 додатки, які характеризують усі розділи кваліфікаційної (дипломної) роботи, 16 таблиць, 3 рисунків.

У вступі дипломного дослідження висвітлено актуальність теми, її мету та завдання, предмет і об'єкт дослідження.

В першому розділі розкрито економічну сутність, класифікацію та оцінку запасів; нормативно-правове забезпечення обліку і аудиту запасів.

У другому розділі дипломної роботи висвітлена практика обліку і аудиту запасів на досліджуваному підприємстві. Розглянуто питання облікової політики щодо запасів, облік надходження та вибуття запасів. Значну увагу приділено методиці аудиту запасів.

В третьому розділі розглянуто шляхи удосконалення обліку і аудиту запасів. Надано пропозиції щодо обліку запасів та застосуванню методичного інструментарію внутрішнього аудиту запасів

12.12.2024

/Заболотна І.С./

ЗМІСТ

Вступ	5
1 Теоретичні аспекти обліку і аудиту запасів на підприємстві.....	8
1.1 Економічна сутність, класифікація та оцінка запасів.....	8
1.2 Нормативно-правове регулювання обліку і аудиту запасів	16
2 Практика обліку і аудиту запасів на підприємстві	
ПП «БМ-Буддвір» м. Хмельницький	22
2.1 Організаційно-економічна характеристика ПП «БМ-Буддвір»	22
2.2 Облік запасів на підприємстві.....	26
2.3 Аудит запасів на підприємстві	37
3 Напрями удосконалення обліку і аудиту запасів на підприємстві	
ПП «БМ-Буддвір»	48
3.1 Напрями удосконалення організації обліку запасів	48
3.2 Впровадження внутрішнього аудиту запасів	54
Висновки	64
Перелік джерел, посилання	69
Додаток А Статут ПП «БМ-Буддвір»	75
Додаток Б Наказ про облікову політику ПП «БМ-Буддвір» від 01.01.2017 року №1	83
Додаток В Фінансова звітність мікропідприємства станом на 31.12.2023.....	86
Додаток Г Видаткова накладна №2564 від 11.09.2024 року	89

ДРОА.023240.17.02.00

Облік і аудит запасів на
підприємстві на прикладі ПП
«БМ-Буддвір» м. Хмельницький

Літ.	Аркуш	Аркушів
4	89	

№	Лист	Модель/конт.	Підпис	Дата
1	1	Заболотна І.С.	<i>[Signature]</i>	
2	2	Цобель Р.Л.	<i>[Signature]</i>	
3	3	Генчак В.С.	<i>[Signature]</i>	
4	4	Коробочко А.А.	<i>[Signature]</i>	

ВСТУП

Для провадження економічної діяльності підприємства переважної більшості видів економічної діяльності використовують запаси, які займають суттєву частку в активах цих підприємств. Кожне підприємство прагне отримувати точну і достовірну обліково-економічну інформацію про наявні запаси. Тому посилюється роль та значення бухгалтерського обліку як однієї з сучасних функцій управління.

Сучасна система організації обліку запасів не забезпечує належним чином потреби в інформації її користувачів. Значний доробок у розробку теоретичних основ обліку і аудиту запасів внесли роботи М.І. Бондаря, Ф.Ф.Бутинця, С.Ф.Голова, С.О. Левицької, В.П.Завгороднього, Л.М. Кіндрацької, В.Г.Лінника, Ю.І.Осадчого, В.М.Пархоменка, М.С.Пушкаря, Роберт Н. Ентоні, В.В.Сопка, Н.М.Ткаченко, В.Г.. Швеця та інших вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів. Отримані ними результати наукових досліджень і практичних рекомендацій із проблем удосконалення обліку і аудиту запасів мають великий вплив на розвиток вітчизняної теорії і практики обліку та аудиту. Актуальність питань обліку і запасів на підприємствах України, а також недостатнє та неналежне їхнє висвітлення визначили вибір теми дипломної роботи.

Підвищення ефективності використання запасів підприємств є одним з основних питань у період відновлення економіки України. Від вирішення цієї проблеми залежить фінансовий стан підприємства, конкурентоспроможність його продукції на ринку. Раціональне управління запасами і виробничим процесом в сучасних умовах військового стану та подальшого відновлення економіки України можливе лише за якісного обліку і обґрунтованої економічної оцінки. У цьому зв'язку будь якому підприємству необхідна інформація про склад, кількість, вартість запасів, які використовуються в підприємницькій діяльності.

В економіці України великий розвиток отримала спеціалізація оптової торгівлі. Вона передбачає зосередження діяльності підприємства на купівлю-продаж товарів у широкому асортименті. При продажу запасів у сфері обігу вирішується питання задоволення різноманітних потреб користувачів шляхом надання їм широкого вибору товарів. Ця проблемв вирішується шляхом розширення лійнійки запасів.

Для належної роботи підприємства необхідна наявність сировини, матеріалів, готової продукції, товарів, основних засобів т.д. Основні засоби, що складаються з будинків, споруд, транспортних засобів машин, устаткування й інших засобів праці, є важливою основою діяльності суб'єкта господарювання. Без їх наявності підприємство не було би спроможним сформувати свою діяльність.

Запаси є однією з найбільшої складових собівартості виробленої продукції, робіт, послуг. Від достовірності обліку запасів залежить результативність інформації про отриманий підприємством прибуток.

Раціональне і ощадливе використання запасів підприємства є на сьогодні однією з найважливіших задач, що виникають в процесі підприємницької діяльності.

Здійснення підприємницької діяльності на будь-якому вітчизняному підприємстві, яке займається торгівлею та виробництвом запасів, неможливо уявити без матеріальних цінностей, основною метою придбання й використання яких є задоволення потреби, що виникає в процесі діяльності в придбаних запасах. Таким чином, запаси - це товарно-матеріальні цінності, призначені для використання, але які тимчасово не використовуються, очікуючи надходження в процес виробничого споживання.

Аналіз наукових робіт та практики підприємницької діяльності виявили неоднозначність завдань, пов'язаних з надходженням та вибуттям запасів. Основна проблема полягає у визначенні сутності та цільового призначення запасів з позиції бухгалтерського обліку. Запаси розглядаються з точки зору їх складу та з позиції залучених коштів. Але умови діяльності підприємства вимагають застосування системного та комплексного підходу до управління запасами.

Метою кваліфікаційної (дипломної) роботи є теоретичне і практичне дослідження положень, а також розробка рекомендацій щодо удосконалення бухгалтерського обліку та аудиту запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» м. Хмельницький.

Для досягнення цієї мети вирішуються такі задачі:

- дослідити економічну сутність, класифікацію та оцінку запасів;
- вивчити нормативно-правове регулювання обліку та аудиту запасів;
- висвітлити проблеми документування та відображення на рахунках бухгалтерського обліку господарських операцій з надходженням та вибуттям запасів;

– дослідити методику проведення аудиту запасів на підприємстві ПП «БМ-Буддвір» м. Хмельницький;

– надати пропозиції щодо удосконалення обліку і аудиту запасів на підприємстві ПП «БМ-Буддвір».

Об'єктом дослідження є організація обліку та аудиту запасів на підприємстві ПП «БМ-Буддвір».

Предметом дослідження є господарські операції з обліку та аудиту запасів на підприємстві ПП «БМ-Буддвір».

Теоретичну й методичну основу дипломної роботи сформовано за дослідженням законодавчих та нормативних актів України з питань бухгалтерського обліку операцій з запасами; наукових досліджень економістів з обліку і аудиту запасів; облікових, аналітичних і статистичних даних підприємств України; публікацій у фахових виданнях, матеріалів науково-практичних конференцій та семінарів із питань обліку і аудиту запасів; даних обліку та звітності ПП «БМ-Буддвір».

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Економічна сутність, класифікація та оцінка запасів

Необхідною та важливою умовою проведення господарської діяльності будь-якого підприємства є постійна наявність запасів. Запаси займають провідне місце в структурі активів будь-якого підприємства, яке проводить торговельну та виробничу діяльність, їх правильне визнання, класифікація та оцінка впливають на їх раціональне використання та фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання.

Питання економічної сутності, класифікації та оцінки запасів широко розглядаються в економічній літературі такими вченими-дослідниками як Ф.Ф. Бутинець, І.А. Бержанір, С.Ф. Голов, З.В. Гуцайлюк, В.П. Завгородній, М.В. Кужельний, М.С. Пушкар, В.В. Сопко та інші. Незважаючи на значну кількість досліджень вчених економістів, на сьогоднішній день суперечливими залишаються питання визнання, підходів до класифікації та методів оцінки запасів у бухгалтерському обліку.

Поняття «запаси» у вітчизняній економічній літературі з'явилося у зв'язку з прийняттям Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та запровадження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

В економічній літературі поняття запаси широко проаналізовано дослідниками. Так, Ф. Бутинець, до запасів відносить «придбані або виготовлені підприємством цінності, які підлягають наступній обробці в межах суб'єкта господарювання. Це матеріальні об'єкти, які застосовуються для продажу або обміну на інші цінності. Вони в сукупності складають запаси торговельних підприємств [18, с.187].

Ю. Єгорова, доводить, що «запаси займають на деяких підприємствах переважний відсоток оборотних активів, які обов'язково показуються при підрахунку результатів проведення економічної діяльності суб'єкта господарювання та при орилюванні інформації про фінансовий стан» [29, с. 97].

Живко З. наголошує, що «запаси – це оборотні активи, які належать підприємству та підтверджують її роботу (або знаходяться у виробництві продукції, задіяні виконанні робіт, чи надання послуг) і будуть спожиті протягом одного звітного періоду (року)» [30, с. 187].

Пушкар С. дає таке визначення «запаси – це ресурси у матеріальні формі (предмети споживання та інші подібні цінності), необхідні для проваження розширеного відтворення, забезпечення невиробничої сфери та задоволення потреб населення, які зберігаються підприємстві з метою їх наступного споживання [18, с. 173].

Сопко В. узагальнює, що «до запасів відносять предмети праці, які залучають для виготовлення продукції, вони складають матеріальну основу готової продукції» [56, с. 156].

І. А. Бержанір запаси визначає «як ресурси підприємства у матеріальні формі, які включають в себе предмети праці та знаходяться на підприємстві у вигляді сировини, матеріалів, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих деталей, палива, тари і тарних матеріалів, будівельних матеріалів, запасних частин та інших матеріалів, що становлять матеріальний базис виготовленої продукції підприємства, забезпечують її якісні характеристики, приймають участь у процесі виробництва протягом одного виробничого циклу і на вартість виготовленої продукції повністю переносять свою вартість» [12].

Н.М. Бондаренко наголошує, що «запаси є активами, що підприємством придбані або виготовлені на власних потужностях і необхідні для продажу, використання у процесі виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, чи задоволення адміністративних потреб за умови їх повного використання в одному виробничому циклі» [16].

А.В. Дмитренко розглядає запаси як «предмети праці, які перебувають на підприємстві на складах у вигляді як основних так і допоміжних матеріалів, а також палива, запчастин, зворотних матеріалів, тарних матеріалів, які необхідні підприємству для забезпечення процесу виробництва та будь-яких інших потреб суб'єкта господарювання за умови їх повного використання в поточному операційному циклі» [26].

Л.О. Рубан запаси ототожнює з «сукупністю предметів праці, які одноразово споживаються у технологічному процесі, а свою вартість переносять виготовлену продукцію повністю. Поняття «матеріальні ресурси» не є тотожним поняттю запасів, оскільки запаси є тільки предметами праці. Більш широким з цих двох понять є «матеріальні ресурси», та включають в себе «запаси», «предмети праці» [50].

Глена А. Велш, Деніел Г. Шорт до «запасів відносить найбільш суттєву і важливу частку оборотних активів суб'єкта господарювання, які залучаються при обчисленні фінансових результатів підприємництва та при розкритті інформації про фінансовий стан» [22, с.87].

Аналіз визначень доводить те, що в економічній літературі відсутній єдиний підхід до категорії запаси в бухгалтерському обліку. Відмінність пояснюється тим, піходи до розкриття сутності економічного поняття впливають на результат дослідження. Основні підходи до дослідження поняття запаси наступні [29]:

- деякі дослідники ототожнюють поняття «матеріальні ресурси» та «запаси», що є невірним, оскільки поняття матеріальні ресурси є ширшим;
- поняття запаси і виробничі запаси аналізуються дослідниками як взаємозамінні поняття;
- деякі дослідники використовують узагальнюючий термін «товарно-матеріальні цінності».

Згідно Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку «запаси – це активи, які утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу; перебувають у процесі виробництва для такого продажу або існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг» [5].

Згідно НП(С)БО 8 «запаси – це активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [6].

Порівняльна характеристика МСБО 2 «Запаси» та НП(С)БО 9 «Запаси» відображена в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Порівняльна характеристика МСБО 2 «Запаси» та НП(С)БО 9 «Запаси»

МСБО 2 «Запаси»	НП(С)БО 9 «Запаси»
1	2
Сфера призначення	
«МСБО є застосовним до усієї сукупності запасів, за винятком: незавершеного будівництва, фінансових інструментів, запасів сільського господарства[7]	«Норми НП(С)БО не застосовуються до запасів, які приймають участь в незавершеному будівництві, поточних біологічні активи сільськогосподарського виробництва та фінансових активів» [6]

Кінець таблиці 1.1

1	2
Характеристика активів, які визначаються як запаси:	
«До складу запасів включаються: цінності, які призначені для продажу; необхідні для виробничого процесу, знаходяться на підприємстві у формі вигляді основних чи допоміжних матеріалів для виробництва або надання послуг» [7]	«До складу запасів включаються: сировина, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, розподілу, передачі, обслуговування виробництва й адміністративних потреб; незавершене виробництво; готова продукція; малоцінні та швидкозношувані предмети; товари» [6]
Оцінка при надходженні:	
«Первісна вартість, собівартість» [7]	Собівартість або чиста вартість реалізації» [6]
Оцінка при вибутті:	
«Ідентифікована собівартість відповідної одиниці запасів; середньозважена собівартість; собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу» [7]	«Метод стандартних витрат; метод роздрібних цін» [6]
Оцінка на дату балансу	
«Чиста вартість реалізації» [7]	«за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації» [6]
Розкриття інформації про запаси в примітках до фінансової звітності	
«Сума будь-якого сторнування будь-якого часткового списання, визнану як зменшення суми запасів, яка визнана як витрати періоду» [7]	«Балансова вартість запасів, переданих у переробку, на комісію, в заставу» [6]

«Запаси визнаються активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена» [6].

Запаси є активами підприємства, але від інших видів активів запаси відрізняються за такими ознаками:

– строк корисного використання запасів складає не більше одного року, оскільки вони відносяться до оборотних активів. Наприклад, строк корисного

використання основних засобів та МННА складає більше одного року, тому що вони віносяться до необоротних активів;

– первісним призначенням придбання запасів є їх подальший продаж чи використання в поточній діяльності підприємства. Основні засоби, які суб'єкт господарювання планує реалізувати впродовж 12 місяців, також переводяться до складу запасів;

– запаси не відносяться до фінансових інструментів, а саме грошових коштів, дебіторської заборгованості, цінних паперів.

В економічній літературі запаси класифікуються за такими ознаками: за функціональним призначенням, місцезнаходженням, часом зберігання на підприємстві, періоді використання, цільовим призначенням, формою власності, структурою.

«Найбільш поширеною є класифікація запасів за функціональним призначенням. За функцією такі цінності поділяються на об'єкти для продажу та для здійснення процесу виробництва. Запаси для продажу включають готову продукцію, товари, товари в комісійній торгівлі. Виробничі запаси потрібні для їх прямого використання у виробничому процесі, забезпечують його безперервність – включають матеріали, сировину, комплектування, напівфабрикати, паливо тощо [62, с. 160].

Для побудови аналітичного обліку за місцями зберігання запаси «поділяють на ті що знаходяться у оптовій торгівлі, роздрібній торгівлі, у постачальників, посередників на відповідальному зберіганні, у дорозі, підзвітних осіб, на складах підприємства, у незавершеному виробництві. Форма власності не завжди визначає їх місцезнаходження. Запаси можуть розташовуватися у суб'єкта господарювання та не перебувати у власності і навпаки» [62, с. 160].

Запасів за формою власності поділяються на власні, запозичені та на утриманні. Власні – це запаси, що обліковуються в активах підприємства, підтвержені правом володіння та розпорядження ними. До запозичених відносять запаси, які підприємство залучило за кредитними та іншими подібними договорами та має зобов'язання їх повернути власнику їх процентами або без. До запасів на зберіганні відносять цінності, які знаходяться на відповідальному зберіганні в інших юридичних чи фізичних осіб [62, с. 160].

«За ліквідністю запаси поділяються на високоліквідні, довготривалого зберігання, з низьким періодом зберігання. Наявність тих чи інших запасів за даним критеріє залежить від виду економічної діяльності підприємства» [62, с. 160].

«За метою запаси поділяються на поточні, тактичні, стратегічні. Запаси визнаються поточними якщо вони використовуються суб'єктом господарювання для забезпечення поточної діяльності. Запаси віносяться до тактичних, якщо вони використовуються для впровадження середньострокових планів підприємства. Як правило, до тактичних запасів відносять запаси на період до одного року. Стратегічні запаси забезпечуються підприємство на період більше одного року [62, с. 160].

«За маркетинговою метою запаси поділяють на підготовчі, страхові, спекулятивні, рекламні. Підготовчі запаси – це запаси, що перебувають на передпродажній переробці до процесу їх продажу. Резервні запаси необхідні підприємстві для непередбачуваних ситуацій, страховий резерв який постійно необхідний для підприємства. Запаси, що придбаваються з метою додаткового доходу відносятьс до спекулятивних. Рекламні запаси прирдаваються для ознайомлення» [62, с. 160].

Для цілей бухгалтерського обліку запаси включають:

– «сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, розподілу, передачі, обслуговування виробництва й адміністративних потреб» [6];

– «незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів» [6];

– «готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом» [6];

– «товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу» [6];

– «малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року» [6];

– «поточні біологічні активи, якщо вони оцінюються за Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 8 «Запаси», а також

сільськогосподарська продукція і продукція лісового господарства після її первісного визнання» [6].

В економічній літературі запаси класифікуються за такими ознаками: за функціональним призначенням, місцезнаходженням, часом зберігання на підприємстві, періоді використання, цільовим призначенням, формою власності, структурою. На думку вчених, «оцінка завжди пов'язується з грошовим вимірником, і оскільки від оцінки фінансово-господарської діяльності, майна підприємства залежить результат його господарювання, завжди було й залишаються актуальними питання вибору способу оцінки майна і зобов'язань підприємства» [35, с. 115].

На думку Д.Мідлтона оцінка запасів в бухгалтерському обліку є визначальною, оскільки вартісний вирах впливає на показник собівартості реалізованих товарів та фінансовий результат за звітний період [27, с. 137].

Придбані або виготовлені запаси обліковуються в активах підприємства за первісною вартістю [6]. Алгоритм формування первісної вартості запасів визначається методом їх надходження на підприємство (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Первісна вартість запасів залежно від їх надходження

Спосіб надходження	Первісна вартість
1	2
Придбання запасів за плату	Собівартість запасів, яка включає наступні фактичні витрати [6] : <ul style="list-style-type: none"> – «суми, які визначаються договорами купівлі-продажу та сплачуються постачальнику за мінусом непрямих податків, знижок [6]; – «суми ввізного мита» [6]; – «суми непрямих податків які не повертаються підприємству» [6]; – «транспортно-заготівельні витрати» [6] – «інші витрати, якщо можна довести, що ці витрати впливають на придбання запасів» [6].
Виготовлення запасів власними силами	Виробнича собівартість
Внесок до статутного капіталу	Справедлива вартість, яку погодими між собою учасники товариства ¹

Кінець таблиці 1.2

1	2
Безоплатне отримання запасів	Справедлива вартість
Придбання запасів в результаті обміну на подібні запаси	«Балансова вартість відвантажених запасів. Якщо балансова вартість відвантажених запасів більша ніж їх справедлива вартість, в якості первісної вартістості виступає справедлива вартість. Різниця, яка виникає, відноситься до витрат звітного періоду» [6].
Придбання запасів в результаті обміну на неподібні запаси	«Справедлива вартість придбаних запасів» [6]

Важливою є вартісна оцінка запасів, яка обчислюється на дату балансу. В такому випадку підприємство повинно оцінити запаси оцінюються за найменшою двох оцінок. До таких оцінок відносяться первісна вартість та чиста вартість реалізації.

Методи оцінки вибуття запасів згідно П(С)БО 9, їх переваги та недоліки відображені в табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Методи оцінки вибуття запасів

Метод оцінки вибуття запасів	Суть методу	Переваги	Недоліки
1	2	3	4
Ідентифікованої собівартості	«Запаси, які відпускаються, та послуги, які виконуються для спеціальних замовлень та проектів, а також запаси, які не замінюють один одного» [6]	Точність, простий застосуванні метод	Незручний у випадку широкої номенклатури запасів
Середньозваженої собівартості	«Проводиться діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітного місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця і одержаних у звітному місяці запасів» [6]	Зручний при списанні взаємозамінних запасів	Незручний у застосуванні у випадку щоденного списання запасів

Кінець таблиці 1.3

1	2	3	4
ФІФО	Основає на тому факті, що запаси вибувають у тій послідовності, у якій вони придбавалися для споживання на підприємстві та відображені на рахунках бухгалтерського обліку. Це означає, що запаси, які першими надійшли на підприємство, списуються в першу чергу [6]	Простий метод, вартість списаних запасів найбільш наближена до ринкових	Останні за часом надходження запаси можуть бути списані пізніше придбання, що негативно впливає на точність прибутку в умовах інфляції
Нормативних витрат	«Застосування нормативів витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які розроблені суб'єктом господарювання з урахуванням звичайних обсягів використання запасів, виробничих потужностей на підставі поточних цін» [6]	Стабільний метод	Необхідність врахування можливих відхилень від нормативних цін
Ціни продажу	«Застосування суб'єктами роздрібною торгівлі торговельної націнки товарів (середньої) [6]	Своєчасне реагування на зміни цін	Необхідність визначення руху запасів

Обрання методу оцінки запасів є елементом облікової політики підприємства. Підприємства повинні враховувати переваги та недоліки кожного методу оцінки вибуття запасів та застосувати найбільш оптимальний залежно від виду економічної діяльності.

1.2 Нормативно-правове регулювання обліку та аудиту запасів

Нормативно-правове забезпечення обліку та аудиту запасів на підприємстві можна представити у вигляді схеми (рис. 1.1).

Рисунок 1.1 – Нормативно-правове забезпечення обліку і аудиту запасів

Податковий кодекс України «визначає податки і збори, які справляються в Україні, їх особливості адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, перелік контролюючих органів, вичерпний перелік їх повноважень та особливості обов'язків їх посадових осіб, відповідальність юридичних та фізичних осіб за порушення податкового законодавства» [1].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» встановлює мету і принципи формування фінансової звітності, перелік форм звітності та вимоги до визнання її елементів та розкриття інформації [14]. НП(С)БО 1 дає визначення термінам активи, зобов'язання, доходи, витрати, власний капітал, фінансова звітність, оборотні активи, необоротні активи, визначає склад та елементи фінансової звітності. Важлива увага приділяється принципам обліку та бухгалтерської звітності.

Наголошується, що фінансова звітність на підприємстві складається за допомогою таких принципів [5]:

– «автономність підприємства, який передбачає, що кожна юридична особа розглядається як суб'єкт господарювання, який діє окремо від власників. Отже, майно власників, так як і їх зобов'язання не знаходять відображення у фінансовій звітності підприємства»;

– «безперервність діяльності, означає, що фінансова звітність складається з такого припущення, що підприємство не припинить свою діяльність і буде працювати в осяжному майбутньому, і відповідно, на цьому ґрунтуються основи оцінки майна та зобов'язань підприємства»;

– «періодичність, за господарська діяльність суб'єкта господарювання розподіляється на визначені періоди з метою формування фінансової звітності» [5];

– «історичної (фактичної) собівартості, що визначає перевагу оцінки майна підприємства, виходячи з понесених витрат на їх придбання» [5];

– «нарахування, який означає, що доходи і витрати знаходять своє відображення в обліку та звітності в той момент, коли вони виникли, без привязки до отримання або витрачання грошових коштів » [5];

– «повне висвітлення, тобто з припущення, що фінансова звітність має включати повну інформацію про наслідки операцій та подій, яка впливає на рішення, що можуть бути прийняті на її підставі» [5];

– «послідовність, який передбачає послідовне використання суб'єктом господарювання обраної облікової політики. Зміна положень облікової політики повинна мати раціональне обґрунтування і підлягає розкриття у примітках до фінансової звітності» [5];

– «обачність, який передбачає, що застосовні підходи до оцінок в бухгалтерському обліку, мають запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства» [5];

– «превалювання сутності над формою, що означає, що господарські операції відображаються в обліку у відповідності до їх економічної сутності, а не тільки у співвідношенні до їх юридичної форми» [5];

– «єдиний грошовий вимірник, згідно з яким всі господарські операції підприємства у фінансовій звітності відображаються в єдиній грошовій одиниці - гривні» [5].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» «визначає методичні основи створення у бухгалтерському обліку даних про запаси і відображення їх у фінансовій звітності». НП(С)БО 9 не розповсюджуються на «капітальні інвестиції за будівельними договорами, в тому числі договори за пов'язаними з ними послугами; фінансові інструменти; поточні сільськогосподарські активи, якщо вони оцінюються за ринковою вартістю відповідно до НП(С)БО 30 "Біологічні активи», корисні копалини, оцінка яких проводиться за чистою вартістю продажу відповідно до інших НП(С)БО [6].

НП(С)БО 9 особливу увагу приділяють визначенню запасів, визнанню та первісній оцінці запасів, оцінці вибуття запасів, оцінці запасів на дату балансу, порядку розкриття інформації про запаси у примітках до фінансових звітів.

Так, дані про способи оцінки запасів; балансову вартість запасів у за окремими субрахунками; балансову вартість запасів, які обліковуються за чистою вартістю продажу; вартість запасів, відображених у складі витрат; суму часткового зменшення вартості запасів до чистої вартості продажу, яка віднесена до витрат, балансову вартість запасів, переданих у давальницьку переробку, на комісію, в заставу відображається у примітках до фінансової звітності» [6].

«Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів на є обов'язковим документом для підприємств незалежно від форм власності, а носять рекомендаційний характер. Дотримуватися чи не дотримуватися норм положень Методичних рекомендацій з обліку запасів вирішують підприємства залежно від видів економічної діяльності, які вони провадять [8].

Значну увагу в Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку запасів приділено документальному оформленню операцій з руху запасів. «Прихід запасів на суб'єкти господарювання оформляються типовими або власно розробленими підприємствами формами первинних документів. Якщо суб'єкт господарювання самостійно розробляє форми первинних документів для оформлення господарської операції з запасами. Зазначені первинні документи мають містити обов'язкові реквізити, передбачені законодавством для яких документів» [8].

«Для оприбуткування запаси до складу готової продукції, напівфабрикатів, зворотніх відходів, застосовується накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів.

Зазначений первинний документ складається у двох примірниках та підписується особами, які відповідно, передають і приймають готову продукцію чи

напівфабрикати. Внесок запасів до статутного фонду підприємства документується прибутковим ордером або актом приймання-передачі матеріалів, або, якщо це доречно, товарно-транспортною накладною» [8].

Методичними рекомендаціями визначається, що підприємства розробляють і затверджують графік документообігу з метою своєчасного надходження таких документів та їх відображення в реєстрах бухгалтерського обліку. Графік документообороту затверджується наказом по підприємству, в ньому відображається порядок створення документів, отримання первинних документів від інших юридичних та фізичних осіб, дата їх відображення в обліку, порядок та строки передачі до архіву. Графік документообороту уявляє собою схему або список робіт із створення, верифікації та опрацювання документів, що виконуються конкретним відділом суб'єкта господарювання, а також усіма причетними виконавцями, вказується взаємозв'язок, послідовність, черговість і терміни виконання робіт. Співробітники суб'єкта господарювання створюють і надають первинні документи з обліку запасів, які підтверджують виконання господарських операцій за їх участю, відповідно до графіку документообігу. Кожний відповідальній співробітник-виконавець отримує витяг із графіка, в якому зазначається список первинних документів, які належать до посадових обов'язків відповідального, терміни їх передачі та відділи підприємства, до яких необхідно надавати зазначені документи» [8].

Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [9] – «визначає порядок застосування рахунків обліку для відображення за допомогою подвійного запису даних про наявність, надходження і вибуття активів, капіталу, зобов'язань та факти проведення господарської діяльності підприємств всіх форм власності, організаційно-правових форм і видів економічної діяльності, а також філій, відділень та інших відособлених підрозділів юридичних осіб, які виділені на окремий баланс» [9].

Для обліку запасів призначені рахунки одноіменного класу 2 Плану рахунків. «Рахунки цього класу застосовуються для відображення інформації про наявність, надходження та вибуття готової продукції, товарів, інших матеріалів, що використовуються для у виробництві та для господарських потреб, а також предметів довгострокового використання, які суб'єкт господарювання відносить до складу МШП. Запаси, що отримані суб'єктом господарювання на відповідальне

зберігання, давальницьку переробку чи комісію, відображаються в обліку на позабалансових рахунках класу 0» [9].

Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань «визначає особливості здійснення в діяльності підприємства інвентаризації активів і зобов'язань та оформлення її результатів» [11].

Згідно Положення інвентаризація як контрольний захід проводиться власником або уповноваженим органом, який є першою посадовою особою суб'єкта господарювання згідно законодавства та установчого документа суб'єкта господарювання, та забезпечує потрібні умови для її здійснення, визначає об'єкти, періодичність та строки її проведення, крім випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим. Інвентаризація застосовується для того щоб забезпечити точність та відповідність інформації, яка відображається в бухгалтерському обліку та створеній на її основі фінансовій звітності суб'єкта господарювання. В процесі проведення інвентаризації активів і зобов'язань верифікуються і документально перевіряється їх наявність, стан, відповідність критеріям визнання і оцінка. При цьому обов'язково верифікується: фактична наявність цінностей та аудит повноти відображення в обліку зобов'язань, витрат майбутніх періодів; перевіряється наявність нестач або надлишків цінностей через співставлення фактичної наявності з даними, які відображені в бухгалтерському обліку; пошук цінностей, які частково або повністю втратили свою цінність та споживчу якість, застарілих, а також матеріальних та нематеріальних цінностей, які не використовуються в діяльності, виявлення активів і зобов'язань, які не відповідають критеріям визнання» [11].

2 ПРАКТИКА ОБЛІКУ І АУДИТУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПП «ББМ-БУДДВІР»

2.1 Організаційно-економічна характеристика ПП «ББМ-Буддвір»

Приватне підприємство «ББМ-Буддвір» створене відповідно до законодавства України з метою проведення підприємницької діяльності та отримання прибутку.

Приватне підприємство здійснює свою діяльність відповідно до законодавства України, має власний статут та внутрішні правила і регламенти.

Предметом діяльності Товариства є:

- оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням – основний вид діяльності.
- будівництво житлових і нежитлових будівель;
- , штукатурні роботи;
- покриття підлоги та облицювання стін;
- роздрібна торгівля залізними виробами, будівельними матеріалами та санітарно-технічними виробами в спеціалізованих магазинах;

Активи підприємства включають основні засоби та оборотні засоби, а також інші матеріальні і нематеріальні цінності, вартість яких включається у власний баланс підприємства.

«Підприємство як суб'єкт господарювання та юридична особа відповідає за своїми зобов'язаннями своїми активами, на які згідно до закону може бути звернено стягнення» [58].

ПП «ББМ-Буддвір» «в процесі провадження своєї діяльності від свого імені укладає договори, набуває майнових і особистих немайнових прав, має обов'язки» [58].

«Майно підприємства утворюється за рахунок грошових та матеріальних вкладів власника, доходів від реалізації продукції, робіт, послуг та здійснення іншої виробничо-господарської діяльності, придбання майна інших підприємств, організацій, установ, кредитів банків та інших кредиторів, доходів, отриманих від участі в господарських товариствах, підприємствах та інших корпоративних прав, добровільних внесків і пожертвувань українських та іноземних юридичних та фізичних осіб, інших джерел, не заборонених законодавством України» [58].

«Для забезпечення діяльності Підприємства за рахунок внеску Власника створений Статутний капітал в розмірі 1 500 000,00 грн» [58].

ПП «ББМ-Буддвір» самостійно розробляє і затверджує штатний розпис, визначає фонд оплати праці і встановлює форми, системи і розміри оплати праці, а також інші види доходів працівників [58].

«Прибуток підприємства утворюється з надходжень від господарської діяльності після покриття матеріальних та інших витрат, включаючи витрати на оплату праці, сплату процентів по банківських кредитах, а також сплату податків, інших обов'язкових платежів в бюджет, передбачених чинним законодавством України. Прибуток підприємства підлягає розподілу за рішенням Власника Підприємства» [58].

Для ведення господарсько-фінансової діяльності управління відкрито поточні рахунки в кредитно-банківських установах.

Основні показники які комплексно характеризують фінансово-економічну діяльність підприємства наведено в таблиці 2.1 (Додаток Б)

Таблиця 2.1 – Основні показники, які характеризують фінансово-економічну діяльність ПП «ББМ-Буддвір» за 2022-2023 рр.

Показник	Одиниця виміру	2022 рік	2023 рік	Відхилення
1	2	3	4	5
Зареєстрований капітал	тис. грн.	1500	1500	-
Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн.	29781,0	48635,1	+18854,1
Дебіторська заборгованість за товари роботи послуги	тис. грн.	3731,2	1149,6	-2581,6
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	тис. грн.	5353,4	7975,1	+2621,7
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	29398,6	48635,1	+19236,5
Чистий прибуток	тис. грн.	313,6	363,0	+49,4

За даними таблиці 2.1 підприємство ПП «ББМ-Буддвір» працює стабільно. Чистий дохід від реалізації продукції за 2023 рік збільшився на 18854,1 тис. грн. Разом із збільшенням чистого доходу збільшилася собівартість реалізованої

продукції на 19236,5 тис.грн. Підприємство працює прибутково, чистий прибуток за 2023 рік збільшився порівняно з 2022 роком на 49,4 тис. грн.

Проведемо оцінку складу, структури та динаміки активу та пасиву ПП «ББМ-Буддвір» за 2023 рік. Оцінка складу, структури та динаміки активу підприємства наведена у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Склад, структура та динаміка активів ПП «ББМ-Буддвір» у 2023 році

Активи	На початок року		На кінець року		Зміна		
	тис.грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %	абсолютна зміна	відносна, %	пит. ваги, %
1	2	3	4	5	6	7	8
Необоротні активи	134,4	1,0	26,2	0,2	-108,2	-80,5	-0,8
Основні засоби	130,2	0,9	22,0	0,2	-108,2	-83,1	-0,7
Оборотні активи	13886,1	99,0	14614,4	99,8	+728,3	+5,2	+0,8
Запаси	7615,3	54,3	10925,2	74,6	+3309,9	+43,5	+20,3
Дебіторська заборгованість за товари, роботи	3731,2	26,6	1149,6	7,8	-2581,6	-69,2	-18,8
Інша поточна дт заборгованість	1231,3	8,8	1231,3	8,5	-	-	-0,3
Грошові кошти	1308,3	9,3	1308,3	8,9	-	-	-0,4
БАЛАНС	14020,5	100,0	14640,6	100,0	+620,1	+4,4	-

За 2023 рік відбулося збільшення в активах підприємства на 620,1 тис. грн. або на 4,4 %. Збільшення відбулося за рахунок оборотних активів на 728,3 тис. грн. або на 5,2 %, незважаючи на зменшення необоротних активів – на 108,2 тис. грн. або на 80,5 %.

Зменшення необоротних активів відбулося за рахунок зменшення основних засобів на 108,2 тис. грн. або на 83,1 %.

Незважаючи на зменшення дебіторської заборгованості на 2581,6 тис. грн. або на 69,2 %, оборотні активи збільшилися на 728,3 тис. грн. або на 5,2 % за рахунок збільшення поточної запасів на 3309,9 тис. грн. або на 43,5 %. На кінець

2023 року відбулися зміни у співвідношенні необоротних та оборотних активів. Питома вага оборотних активів збільшилася на 0,8 % з одночасним зменшенням питомої ваги оборотних активів на 2 %.

Оцінка складу, структури та динаміки пасиву балансу відображена в табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Склад, структура та динаміка пасивів ПП «ББМ-Буддвір» у 2023 році

Пасиви	На початок року		На кінець року		Зміна		
	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %	абсолютна зміна	відносна, %	пит. ваги, %
1	2	3	4	5	6	7	8
Власний капітал	2283,2	16,3	2725,9	18,6	+442,7	+19,4	+2,3
Зареєстрований капітал	1500,0	10,7	1500,0	10,2	-	-	
Нерозподілений прибуток	783,7	5,6	1226,4	8,4	+442,7	+56,5	+2,8
Поточні зобов'язання	11737,3	83,7	11914,7	81,4	+177,4	+1,5	-2,3
Кредиторська заборгованість за:							
товари, роботи,	5353,4	38,2	7975,1	54,5	+2621,7	+49,0	+16,3
розрахунками з бюджетом	382,4	2,7	232,6	1,5	-149,8	-39,2	-1,2
розрахунками зі страхування	9,6	0,1	9,6	0,1	-	-	-
Інші поточні зобов'язання	5991,9	42,7	3697,4	25,3	-2294,5	-38,3	-17,4
БАЛАНС	14020,5	100,0	14640,6	100,0	+620,1	+4,4	-

За даними таблиці 2.3 можна зробити висновок, що джерела формування засобів підприємства збільшилися на 620,1 тис. грн. або на 4,4 %. Зазначене збільшення зумовлене збільшенням власного капіталу на 442,7 тис. грн. або на 19,4

%, та збільшенням поточних зобов'язань на 177,4 тис. грн. або на 1,5 %. За звітний період нерозподілений прибуток підприємства збільшився на 442,7 тис. грн. або на 56,5 %.

За звітний період відбулися зміни у структурі пасивів підприємства – власний капітал збільшився на 2,3 % з одночасним зменшення поточних зобов'язань 2,3 %.

2.2 Облік запасів на підприємстві

Ефективна організація бухгалтерського обліку запасів ропочинається з Наказу про облікову політику на підприємстві, в якому висвітлюються методологічні аспекти обліку запасів. Незважаючи на значну кількість наукових та практичних публікацій, нормативно-правових актів, роз'яснень контролюючих органів торговельні підприємства мають труднощі під час його формування.

Основними завданнями обліку запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» є:

- «контроль за повнотою оприбуткування запасів та їх збереженням за місцями утримання» [21];
- «відповідність складських запасів нормативам» [21];
- «раціональна оцінка виробничих запасів» [21];
- «контроль залишків та витрачання запасів за місцями їх зберігання і субрахунками бухгалтерського обліку балансу» [21];
- «контроль всіх витрат, пов'язаних з надходженням запасів на підприємство та відповідність критеріям визнання активів» [21];
- «забезпечення достовірності віднесення активів до МШП та їх споживанням» [21];
- «дотримання методики обліку витрат на виробництво і обчислення собівартості одиниці виготовленої продукції протягом потрчного періоду» [21];
- «регламентування складу собівартості продукції» [21];
- «оперативне оформлення документів з надходження і списання собівартості готової продукції» [21];
- «своєчасне документальне оформлення руху товарів – прибуткування на склади і відвантаження покупцям» [21];

– «відображення господарських операцій з оприбуткування готової продукції, відвантаження її покупцям та на складах в регістрах бухгалтерського обліку» [21];

– «контроль матеріальних витрат, які обліковуються на рахунку 93 «Витрати на збут» [21];

Елементи облікової політики щодо запасів ПП «БМ-Буддвір» відображено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Елементи облікової політики щодо запасів на підприємстві ПП «БМ-Буддвір»

Елементи облікової політики	Альтернативні варіанти
1	2
Одиниця обліку запасів	– найменування; – однорідна група (вид)
Метод обліку транспортно-заготівельних витрат	– пряме списання ТЗВ до первісної вартості одиниці запасів, що придбаваються (за можливості точного розподілу (віднесення); – за середнім відсотком (при узагальненні суми транспортно-заготівельних витрат на окремому субрахунку з подальшим їх розподілом)
Методи оцінки вибуття	– «ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів» [6]; – «середньозваженої собівартості» [6]; – «собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО)»; – «нормативних витрат» [6]; – «ціни продажу» [6].
База розподілу транспортно-заготівельних витрат, що прямо включаються до первісної вартості запасів	за кількісним критерієм: вага; об'єм; кількість місць; одиниць; за вартісним критерієм: ціна одиниці запасів

Кінець таблиці 2.4

1	2
Періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів	На вибір підприємства
Призначення та умови використання запасів	Самостійний вибір підприємства
Робочий план рахунків	Перелік рахунків бухгалтерського обліку запасів згідно Плану рахунків бухгалтерського обліку
Форма бухгалтерського обліку	Комп'ютерна, включає в себе реєстри бухгалтерського обліку, методика відображення господарських операцій
Документування запасів	Форми документів, як типові, так і розроблені підприємством самостійно. Графік документообороту
Оцінка запасів	Оцінка запасів при придбанні оцінка запасів на дату балансу; оцінка запасів при вибутті – метод ФІФО
Торговельна націнка	Методика розрахунку у випадку здійснення операцій з роздрібною торгівлі
Переоцінка запасів	Умови проведення дооцінки та уцінки, відображення в облікових реєстрах та на рахунках бухгалтерського обліку
Інвентаризація	Наказ про затвердження інвентаризаційної комісії, терміни проведення інвентаризації, документальне оформлення та порядок відображення в облікових реєстрах та на рахунках бухгалтерського обліку
Відшкодування завданих збитків	Методика розрахунку, документальне оформлення та порядок відображення в облікових реєстрах та на рахунках бухгалтерського обліку

Облік запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» ведеться паралельно трьома підрозділами з різною метою:

- на складі в натуральному вираженні з метою їх збереження;
- у торговому залі ведеться облік запасів з метою їх продажу;
- у бухгалтерії ведеться облік запасів відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку з метою формування фінансової та податкової звітності.

На підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» запроваджено складський облік запасів. Товарні та виробничі запаси підприємства розміщують за секціями в розрізі партій, груп за сортами. Досить поширеним є зберігання запасів в контейнерах, на стелажах, полицях. В якості тари використовуються піддони.

Широко розповсюджено заповнення матеріальних ярликів та прикріплення їх до запасів. В матеріальних ярликах вказується найменування матеріалу, номенклатурний номер, одиниця виміру, ціна. Така організація на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» складського обліку сприяє оперативному прийому та відпуску матеріальних цінностей, а також контроль за їх фактичною наявністю» [36].

Варіанти обліку запасів наведено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Варіанти обліку запасів

Варіант	Характеристика
1	2
Сортовий	«На основі первинних облікових документів на кожен вид матеріальних активів заводиться реєстр аналітичного обліку, де їх враховують в натуральних та вартісних показниках. В кінці звітного місяця в аналітичному обліку створюються оборотні відомості. і Обороти і залишки з них порівнюють з даними складського обліку - картками» [21]
Партійний	В кінці звітного місяця документи первинного обліку сортуються відповідно до номенклатурних номерів і підсумкові дані по номенклатурних номерах записуються до оборотних відомостей, які ведуться в натуральних та вартісних показниках в розрізі складів для всіх субрахунків» [21]

Кінець таблиці 2.5

1	2
Сальдовий	«Сальдовий метод обліку ґрунтується на застосуванні реєстрів аналітичного обліку, а саме карток складського обліку. Щоденно співробітником бухгалтерської служби підприємства верифікується вірність записів про рух товарних запасів на складі і підтверджується сальдо згідно карки складського обліку підписом співробітника бухгалтерії. Станом на перше число кожного місяця залишки в розрізі номенклатурних номерів переносяться до відомості обліку матеріалів на складі. На підставі даних відомості отримуються підсумки по складу» [21]

Організація документального формлення операцій з запасами потребує основана на декількох властивостях бухгалтерського обліку, які розглянуті в економічній літературі.

«Перша властивість бухгалтерського обліку, яку доцільно врахувати в організації документального формлення полягає у тому, що кожна господарська операція має бути задокументована на певному носії як доказ її здійснення, у вигляді документа. Тільки на підставі належним чином оформлених первинних документів проводяться записи у облікові реєстри. Тому налагоджений процес своєчасного створення первинних документів, документування всіх фактів господарського процесу, дотримання правил документообороту є основою належної організації бухгалтерського обліку руху запасів та їх наявності [40, с.266].

«Наступною властивістю бухгалтерського обліку є те, що своєчасному та суцільному запису, нагромадженню і перенесенню в облікові реєстри підлягають всі господарські операції із первинних документів. Тобто, що облікові реєстри після перенесення записів з первинних документів стають носіями облікової інформації» [60, с.379].

«Третя властивість бухгалтерського обліку визначає те, що з появою нового стану об'єкта після відображення записів у реєстрах бухгалтерського обліку бухгалтерський облік як процес не закінчується. Далі підсумкові дані з облікових реєстрів бухгалтерського обліку переносяться у звітні бухгалтерські, старистичні форми, які також перетворюються в носії облікової інформації» [51, с.116].

Важливе місце на підприємства ПП «ББМ-Буддвір» займає документування запасів. На підприємстві використовують як типові форми, так і розроблені власні форми первинних документів. Документування товарних запасів на ПП «ББМ-Буддвір» проводиться у такій у такій послідовності:

- визначення господарських операцій, які будуть задокументовані;
- визначення, чи вистачає типових форм первинних документів для документування господарських операцій;
- встановлення господарських операцій для яких типові форми первинних документів відсутні;
- розробка форм документів для господарських операцій, для яких типові форми первинних документів відсутні, відповідно до потреб управління;
- встановлення осіб, відповідальних за створення первинних документів, їх опрацювання та рух;
- класифікація документів первинного обліку; – розробка графіка документообороту; аналіз документування операцій з запасами з метою виявлення недоліків та «слабких місць»;
- розробка рекомендацій з удосконалення документування господарських операцій з запасами.

Перелік документів для руху запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» відображено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Документування запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір»

Надходження товарів	Складський облік і внутрішнє переміщення товарів
Первинний облік	
- рахунок-фактура	- картка складського обліку
- накладна на відпуск товарно-матеріальних цінностей	- книга складського обліку
- прибутковий ордер	- матеріальний ярлик
- товарно-транспортна накладна	- накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення)
- митні декларації	- накладна на відпуск товарно-матеріальних цінностей
- сертифікат відповідності (якості)	- реєстр приймання – здачі документів
- акт приймання товарів за кількістю	
- акт приймання товарів за якістю	- відомість обліку залишків товарів на складі
- журнал обліку надходження товарів	- товарний звіт
- платіжні документи	- матеріальний звіт
Синтетичний та аналітичний облік	
- синтетичні рахунки	
- аналітичні рахунки	
- журнали	
- відомості	
- оборотна відомість	
- фінансова звітність	

Відповідно до потреб управління синтетичний облік запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» ведеться на таких рахунках.

Рахунок 20 "Виробничі запаси" «використовується для накопичення інформації про наявність і рух сировини і матеріалів (у тому числі сировина й матеріали, які є в дорозі та в переробці), будівельних матеріалів, запасних частин, матеріалів сільськогосподарського призначення, палива, тари й тарних матеріалів, відходів основного виробництва. За дебетом рахунку 20 відображаються оприбуткування запасів, їх дооцінка, за кредитом - списання на виробництво переробку, експлуатацію, будівництво, відвантаження стороннім організаціям, уцінка» [9].

Рахунок 22 "Малоцінні та швидкозношувані предмети" застосовується для обліку й накопичення інформації про наявність та рух МШП, що є власністю суб'єкта господарювання та відображаються як запаси. До МШП відносять цінності, що використовуються терміном не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року, а саме: інструменти, господарський інвентар, спеціальний одяг тощо. За дебетом рахунку 22 обліковуються придбані або виготовлені МГП за первісною вартістю, за кредитом - списання МШП в експлуатацію із рознесенням сум до рахунків обліку витрат, а також списання нестач і втрат від псування таких запасів. Для збереження зазначених малоцінних та швидкозношуваних предметів підприємство має забезпечити відповідний контроль за їх рухом, в тому числі оперативний облік у кількісних показниках. Якщо малоцінні та швидкозношувані предмети оприбутковуються на склад після певного періоду їх експлуатації, та які придатні для подальшого використання, здійснюється запис за дебетом рахунку 22 та кредитом рахунку 71 "Інший операційний дохід» [9].

Рахунок 28 "Товари" використовується для «обліку надходження та вибуття запасів, що придбані суб'єктом господарювання для наступного продажу. Підприємства, які провадять торговельну діяльність облік тари ведуть на рахунку 28, крім інвентарної тари, що відображається на рахунку 20» [9].

Сальдо рахунків 20, 22, 28 відображаються в другому розділі активу балансу.

Кореспонденції рахунків з обліку надходження запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» відображено в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Кореспонденції рахунків з обліку надходження запасів на підприємстві ПП «БМ-Буддвір»

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3
Придбано запаси на умовах післяоплати		
- проведено авансовий платіж, без ПДВ	20, 28	631
- отримано податкову накладну	641	631
Придбано запаси на умовах переоплати		
- проведено авансовий платіж	371	311
- сума ПДВ	641	644
- отримано запаси	20, 28	631
- отримано податкову накладну	6446	631
- проведено залік заборгованостей	631	371
Придбано запасу через підзвітних осіб:		
- відображено надходження запасів без ПДВ	20, 28	372
- на суму податкового кредиту з ПДВ	641	372
Надходження безоплатно отриманих запасів	20, 28	718
Надходження запасів як внесок до статутного капіталу	20, 28	46
Включення фінансових витрат кваліфікаційного активу до первісної вартості запасів	20	68
Оприбутковано запаси, виявлені під час інвентаризації	20, 28	719
Віднесено нестачі запасів з вини перевізника	374	631
Оприбутковано відходи виробництва	20	231
Надходження запасів від ліквідації основних засобів	20	746

Кореспонденції рахунків з обліку вибуття запасів на підприємстві ПП «БМ-Буддвір» відображено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Кореспонденції рахунків з обліку надходження запасів на підприємстві ПП «БМ-Буддвір»

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3
Реалізовано товари		
- відображено дохід від реалізації товарів	361	701
- зареєстровано податкову накладну	701	641

Кінець таблиці 2.8

1	2	3
- списано собівартість товарів	902	281
Списано затрати на виробництво	231	20, 22
Списано запаси на капітальне будівництво та поліпшення основних засобів	151, 152	20, 22
Ппередано запаси на обробку іншим організаціям	206	201
Виявлено нестачі запасів під час інвентаризації	947	20, 28
- визнано дохід, який належить до відшкодування винними особами	375	716

Для ефективного використання основних засобів на підприємстві має бути налагоджених їх належний контроль. Для здійснення контролю за рухом запасів використовуються методи, наведені у табл.2.9.

Таблиця 2.9 – Методи контролю за рухом запасів

Назва методу контролю	Характеристика методів контролю	Періодичність проведення
1	2	3
Економічний аналіз	«використовують для виявлення і оцінки факторів, що визначають відхилення від звичайного перебігу господарських процесів» [36]	Щомісячно
Формальна перевірка документів	«верифікація первинних документів на правильність складання та відповідність форми, та наявність усіх передбачених законодавством обов'язкових реквізитів» [36]	В момент підписання документу
Арифметична перевірка документа	«верифікація підсумків в облікових регістрах з первинними бухгалтерськими документами, які в них відображені. Проводиться арифметична звірка підсумків, відображених в облікових регістрах. Це допомагає встановити записи, які незабезпечені первинними документами, виявляти суми, які віднесені не на відповідні бухгалтерські рахунки» [36]	Щомісячно

Кінець таблиці 2.9

1	2	3
Вибіркові спостереження	«проводяться з метою контролю дотримання технічних характеристик запасів, у випадку якщо суцільне спостереження є неможливе» [36]	В момент передачі запасів
Зустрічна перевірка	встановити відповідність даних, які містяться в усіх примірниках такого первинного документа, які знаходяться в різних підприємствах, а також документів, які зв'язані між собою однією господарською операцією [36]	За потреби
Технологічна експертиза	«Проведення контролю технологічної підготовки виробництва та якості випущеної продукції. До таких заходів відноситься контрольний запуск сировини і матеріалів у виробництво, який використовується для визначення правильності норм витрат матеріальних активів, і вихід готової продукції» [36]	Не рідше 1 разу в місяць або за потреби
Інвентаризація	«спосіб фактичної перевірки наявності запасів, а також контролю за їх зберіганням. Переважна кількість нестач, крадіжок, розтрат виявляється за допомогою інвентаризації» [36]	Не рідше 1 разу на рік або за потреби

Важливим інструментом контролю виступає інвентаризація.

«Інвентаризація – це перевірка фактичної наявності матеріальних цінностей і зіставлення їх з матеріалами обліку» [36, с. 98].

Я.Д. Крупка виділяє такі завдання інвентаризації запасів:

– «виявлення фактичної наявності запасів в натуральному і грошовому виразі шляхом їх переважування, обміру і підрахунку» [36, с. 98];

– «порівняння фактичної наявності виявлених інвентаризацією запасів з даними бухгалтерського обліку та визначення лишків та нестач» [36, с. 98];

– виявлення запасів, які частково втратили свою первісну якість (застарілих фасонів або моделей), або таких, що не використовуються на підприємстві [36, с. 98];

– «перевірка дотримання умов та порядку збереження запасів» [36, с. 98].

– перевірка реальної вартості зарахованих на баланс об'єктів обліку відповідно до діючих принципів оцінки» [36, с. 98].

На підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» інвентаризація проводиться перед складанням річної фінансової звітності, у випадку зміни матеріально-відповідальних осіб, у випадку встановлення фактів зловживань та крадіжок.

Інвентаризація запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» проводиться в декілька етапів. На підготовчому етапі до підзвітної особи доводиться інформація щодо проведення інвентаризації. При цьому голова інвентаризаційної комісії надає підзвітній особі письмовий розпорядчий документ. Далі інвентаризаційна комісія опломбовує складські приміщення, в яких зберігаються запаси, перевіряє ваговимірні прилади на точність, отримує в бухгалтерії прибуткові та видаткові документи по руху запасів. Матеріально відповідальна особа дає розписку, що всі запаси, які надійшли на склад, оприбутковані.

На наступному етапі інвентаризаційна комісія проводить підрахунок цінностей за наявною кількістю, в присутності матеріально відповідальної особи. Фактичні результати інвентаризації оформляють інвентаризаційним описом.

Важливе значення має суцільна інвентаризація запасів. Такий контрольний захід включає верифікацію усіх зобов'язань та усіх активів суб'єкта господарювання незалежно від їх розташування, у тому числі об'єкти, які знаходяться в оренді або знаходяться на реконструкції, модернізації, консервації, у ремонті, запасі або резерві. Інвентаризацією охоплюються активи і зобов'язання, які обліковуються на позабалансових рахунках, а саме матеріальні цінності, що не тимчасово перебувають у користуванні в суб'єкта господарювання, але не є його власністю» [11].

На завершальному етапі інвентаризації в інвентаризаційних описах співробітники бухгалтерської служби проставляють дані бухгалтерського обліку, виявляють надлишки та нестачі. Результати інвентаризації відображають в протоколі розбіжностей.

2.3 Аудит запасів на підприємстві

Запаси займають провідне місце в активах ПП «ББМ-Буддвір», тому їх аудит має важливе значення. Наукова та практична література не містить єдиного підходу щодо методики аудиту запасів на підприємстві. Так, Мельнікова К. С. розглядала методику аудиту виробничих запасів, яка базується на зборі аудиторських доказів, проведенні аналізу та розробки рекомендації щодо оптимізації роботи облікового процесу [45].

Скрипник М. І. розробив практичні рекомендації для вдосконалення організації і методики аудиту виробничих запасів на підприємстві» [55].

Утенкова К.О. «висвітлила методологічні підходи до аудиту, методику аудиту активів, зобов'язань і власного капіталу, доходів і витрат, фінансових результатів, звітності» [61].

Сиротюк Г. «розкрив методичні підходи до аудиту запасів та розробив методику проведення аудиторської перевірки запасів» [53].

Методика аудиту запасів залежить від таких факторів, як організаційно-правова форма підприємства, рівень його розвитку, види економічної діяльності, система оподаткування, програмне забезпечення обліку запасів, ефективність системи внутрішнього контролю.

Згідно МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» [43] метою аудиторської перевірки є «збільшення рівня довіри користувачів інформації до фінансової звітності. Це питання вирішується через надання аудитором своєї думки про те, чи сформована фінансова звітність у всіх суттєвих аспектах відповідно до чинних національних чи міжнародних стандартів бухгалтерського обліку» [43, с.71]. В частині запасів підприємства мета аудитора полягає у формуванні думки щодо вірогідності статей фінансової звітності в яких відображаються запаси.

К.О. Утенкова до основних завдань аудиту запасів віносить:

- «контроль за додержанням чинного законодавства щодо операцій з запасами [61, с.169];
- «встановлення правильності визнання активів запасами згідно П(С)БО 9 Запаси» [61, с.169];
- «перевірка правильності формування первісної вартості запасів» [61, с.169];
- «дослідження стану складського господарства підприємства» [61, с.169];

- «встановлення повноти і правильності відображення в бухгалтерському обліку надходження запасів за їх каналами» [61, с.169];
- «підтвердження (спростування) доцільності вибору підприємством методу списання запасів на витрати підприємства» [61, с.169];
- «перевірка дотримання встановлених нормативів використання запасів на виробництво» [61, с.169];
- «дослідження правильності і повноти відображення в обліку господарських операцій з вибуття запасів» [61, с.169].

Об'єктами аудиту запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» є господарські операції, пов'язані з надходженням та вибуттям запасів, а також положення облікової політики щодо запасів, операції, правильність формування та розподілу транспортно-заготівельних витрат, первиний облік запасів, записи в регістрах бухгалтерського обліку, причини нестач запасів.

Планування аудиту запасів необхідно проводити з урахуванням МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності» [43]. «Планування аудиту уявляє собою розробку загальної стратегії аудиту для контрольного заходу та формування більш детального плану перевірки. Належне планування сприяє проведенню аудиту фінансової звітності, зокрема: дозволяє аудитору спрямувати необхідну увагу суттєвим ланкам перевірки, вчасно ідентифікувати потенційні проблеми та відреагувати на них, якісно планувати і керувати аудиторською перевіркою обліку запасів з метою належного та відповідного виконання, призначити аудиторів для виконання завдання, що мають необхідні знання, вміння та компетентності, щоб реагувати на поточні ризики, а також полегшує якісний розподіл завдання в групі із завдання, покращує управління та спостереження за аудиторами із завдання, а також забезпечує контроль їхньої роботи, допомагає, координувати роботу аудиторів, які задіяні в аудиті, та залучених експертів» [43, с.233].

«Аудитор в процесі аудиту розробляє загальну стратегію аудиту, яка включає в себе обсяг, час і напрям аудиту, а також визначає спрямування плану подальшого аудиту фінансової звітності, в тому числі запасів. Під час розробки загальної стратегії аудиторської перевірки, аудитор акцентує свою увагу на важливих характеристиках перевірки, які впливають її обсяг, визначають цілі аудиту для того, щоб спланувати необхідний для аудиту час та особливості, які впливатимуть на якісні характеристики інформації, яку необхідно повідомляти управлінню; визначити фактори, які на думку аудитора є впливатимуть на характер

дій групи з аудиторської перевірки; обміркувати результати роботи, що впливає на аудит»; визначити якісні характеристики, час та кількість ресурсів, необхідних для завершення аудиту» [43, с.234].

«Аудитор формує план аудиторської перевірки, який включає перелік характеру, часу та обсягу необхідних заходів з оцінки ризиків згідно МСА 315, переліки подальших аудиторських заходів на рівні статей фінансової звітності відповідно до МСА 330, інших аудиторських дій, які необхідно провадити, щоб дотриматися вимог Міжнародних стандартів аудиту під час проведення аудиту» [43, с.234].

На підготовчому етапі необхідно виконати тест внутрішнього контролю запасів, який включає наступні питання:

- чи належним чином зберігаються запаси;
- чи всі запаси знаходяться на обліку у матеріально-відповідальних осіб;
- чи поним є перелік матеріально-відповідальних осіб, з якими підписано угоди про повну матеріальну відповідальність;
- інвентаризація запасів проводиться відповідно до встановлених на підприємстві регламентів чи формально;
- чи відображаються наслідки інвентаризації в обліку, нестачі відносяться на матеріально-відповідальних осіб;
- чи трапляються випадки псування та крадіжки запасів;
- чи проводилася за даними обліку ліквідація запасів;
- чи списуються запаси за нормами природного убутку;
- чи проводилася інвентаризація запасів при зміні матеріально-відповідальних осіб.

Тест внутрішнього контролю запасів необхідний для того, щоб оцінити систему внутрішнього контролю на підприємстві, визначити проблемні ділянки та належним чином спланувати аудиторську перевірку.

Далі аудитор визначає перелік аудиторських процедур, для цього застосовується МСА 500 «Аудиторські докази», за яким аудитор «формує та здійснює аудиторські заходи щоб гарантовано одержати необхідні аудиторські докази у такій кількості, щоб мати можливість та основу для формування належних висновків, на яких базуватиметься аудиторська думка» [43, с. 348].

План аудиту запасів на підприємстві ПП «БМ-Буддвір» має включати наступні питання (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – План аудиту запасів на підприємстві ПП «БМ-Буддвір»

Етап перевірки	Аудиторські процедури	Аудиторські докази
1	2	3
Підготовчий	Ознайомлення з бізнесом підприємства, планування аудиту	Накази по підприємству, установчі документи
Основний	Перевірка правильності визначення залишку запасів на початок періоду Перевірка правильності визнання запасів Перевірка правильності оформлення первинних документів з обліку запасів Перевірка правильності оцінки запасів при їх надходженні Перевірка праильності оцінки запасів при їх використанні Перевірка правильності оцінки запасів при їх вибутті Перевірка правильності кореспонденції рахунків Перевірка правильності відображення запасів у фінансовій звітності Перевірка правильності визначення залишку запасів на кінець періоду	Первинні документи з обліку запасів, господарські договори, фінансова звітність
Завершальний	Складання звіту аудитора	Звіт

Згідно з МСА 500 «до аудиторських доказів відноситься інформація, яку застосовує аудитор для формулювання висновків, на яких базується аудиторська думка. Аудиторські докази включають в себе інформацію з системи бухгалтерського обліку, фінансової, податкової та управлінської звітності, та інформація, яку можна отримати з інших джерел, яка може бути корисною для аудитора» [43, с. 348].

Згідно МСА 500 аудитор може застосувати такі процедури отримання аудиторських доказів.

«Інспектування – включає в себе аналіз та оцінку даних або документів, з підприємства або від сторонніх осіб, у будь-якому, паперовому, електронному чи іншому форматі, або фізичний огляд об'єкта. За допомогою інспектування записів або документів аудитор отримує аудиторські докази різного роду достовірності, залежно від їх кількісних та якісних характеристик, джерел їх походження, а для даних бухгалтерського обліку чи документів – залежно від якості контрольних заходів, які застосовуються для їх формування. Прикладом інспектування, який може вжити аудитор в якості тесту заходів контролю, є перевірка записів для формування доказів того, що вони були належно санкціоновані» [43, с. 354].

«Спостереження – це нагляд за визначеним аудитором процесом або процедурою, які проводять інші особи, наприклад спостереження за ходом проведення інвентаризації, яку проводять співробітники підприємства, яке підлягає аудиту або за здійсненням контрольних заходів. Під час проведення заходів із спостереження аудитор отримує необхідні докази про здійснення процесу або процедури. Обмеженням спостережного заходу є те, що воно можливе в той момент часу, коли це спостереження проводиться. Крім того, факт спостереження за процесом сторонньою особою може вплинути на якість виконання процесу або процедури» [43, с. 354].

«Зовнішнє підтвердження це інформація, яка отримана аудитором від третьої сторони у формі письмової відповіді на запит у паперовій, електронній або іншій формі. Процедури зовнішнього підтвердження використовують для того щоб отримати від третьої сторони, інформацію про залишки на банківських рахунків чи іншу подібну інформацію. Аудитор повинен прагнути, щоб зовнішнє підтвердження не стосувалося тільки залишків банківських рахунків. Наприклад, аудитор може вимагати підтвердження істотних умов договорів або господарських операцій між підприємством та його контрагентами. Або аудитор може сформулювати запит, щоб довідатися чи здійснювалися зміни в договори, на яку дату, або після настання яких подій» [43, с. 354].

«Повторне обчислення це арифметична перевірка правильності підрахунків в документах. Повторне обчислення доречно проводити за допомогою комп'ютерних технологій» [43, с. 355].

«Повторне виконання полягає в тому, що аудитор самостійно виконує господарські процедури, які вже виконувались на підприємстві для того щоб на підставі цього заходи отримати думку про них» [43, с. 355].

«Аналітичні процедури це оцінка фінансових даних для того щоб отримати інформацію щодо існуючих зв'язків між фінансовими та нефінансовими показниками. Під час виконання аналітичних процедур проводять доречні дослідження взаємозв'язків, що не відповідають іншій дотичній інформації або суттєво відрізняються від наявних даних» [43, с. 355].

«Запит проводиться для отримання фінансової та нефінансової інформації від належно інформованих співробітників підприємства та інших сторонніх осіб, які можуть мати відношення до аудиторської перевірки. Запит є доволі вживаною аудиторської процедурою як доповнення до інших процедур аудиту. Запити, які використовує аудитор є різноманітними, можуть бути як письмовими, так і усними, а також формальними та неформальними. Після отримання відповіді на запит, аудитор повинен їх оцінити чи є вони доречними для аудиту» [43, с. 355].

Аудиторська перевірка запасів має починатися з дослідження наказу про облікову політику підприємства. В результаті перевірки облікової політики аудитор отримає дані щодо відповідності цього локального нормативного акту підприємства чинному законодавству щодо запасів. Аудитор має пересвідчитись, що процедури та політика, затверджені в наказі співвідносяться з видами економічної діяльності, які проводить підприємство. Дослідження облікової політики допомагає аудитору визначити організаційні аспекти обліку запасів, процедури, які застосовує підприємство для належного збереження та використання запасів, ідентифікувати посадових осіб, які здійснюють ці процеси та яким чином здійснюється взаємодія з іншими підрозділами підприємства.

При аудиті виробничих запасів ПП «ББМ-Буддвір» можуть бути використані такі методичні прийоми, запропоновані О.І. Саско:

– «перевірка – цей прийом використовується для перерахунку фактичної наявності запасів, перевірки видаткових і прибуткових документів, а також записів у облікових регістрах» [61, с.92];

– «аналіз під час аудиту матеріально-виробничих запасів – допомагає порівняти дані облікових регістрів із даними фінансової звітності» [61, с.92];

– «анкетування – в більшості випадків застосовується на організаційному етапі, адже допомагає оцінити ефективність системи внутрішнього контролю та визначити аудиторський ризик» [61, с.92];

– «звірка – застосовується при аудиті матеріально-виробничих запасів, особливо тоді, коли матеріальні цінності зберігаються третьою особою» [61, с.92];

– «обстеження – також може проводитися, щоб гарантувати наявність належних умов зберігання матеріально-виробничих запасів та показувати відсутність ризиків зберігання» [61, с.92];

– «тестування – цей методичний прийом є актуальним для будь-якої ділянки аудиту, адже він полягає в оцінці відповідності даних облікових реєстрів і даних фінансової звітності» [61, с.92];

– «експертиза – аудиторі можуть вдаватися до запрошення спеціальних експертів (наприклад, оцінювача), це рішення приймається аудитором на основі свого професійного судження» [61, с.92].

Аудитор так повинен спланувати свої аудиторські процедури, щоб отримати достатні та відповідні аудиторські докази, на основі яких буде можливість сформулювати свою думку, щоб провести захід ефективно.

Аудитор не може застосовувати суцільний метод перевірки через наявність об'єктивних факторів. Погодимося з думкою Скрипник М.І., що «проводити суцільну перевірку недоцільно – це потребує великих матеріальних і трудових затрат. Тому бажано перевірити й оцінити систему внутрішнього контролю та обліку на підприємстві, залежно від отриманих результатів, розширювати сукупність досліджень чи навпаки, довіритися даним клієнта і провести лише деякі перевірочні процедури, щоб підтвердити довіру до інформації системи внутрішнього контролю» [55, с. 382].

Аудитор має право застосувати вибіркочну перевірку. Згідно МСА 530 «аудиторська вибірка полягає в тому, що аудитор провадить процедури аудиту до генеральної сукупності частково, але таким чином, щоб відібрані аудитором елементи були відібрані так, щоб на їх основі було отримано аудиторські докази, які аудитор зможе поширити на всю генеральну сукупність, які будть основою для формування думки» [43, с. 405].

«Аудиторська вибірка допомагає аудитору не перевіряти усю сукупність, та сформулювати думку на основі елементів, відібраних для верифікації щодо генеральної сукупності, з якої здійснювалася вибірка. Аудиторська вибірка може

бути проведення із застосуванням нестатистичного або статистичного методів» [43, с. 408].

«Під час планування вибірки, аудитор обмірковує результат, який він планує отримати за допомогою вибірки та сукупність аудиторських процедур, що буде доречною для застосування в даній конкретній момент перевірки» [43, с. 408].

«Аудитор повинен оцінити генеральну сукупність та незважаючи на обсяг вибірки визначити, що буде більш застосовним: стратифікація чи відбір на підставі цінової характеристики величину сукупності. Також аудитор повинен обрати статистичний або нестатистичний метод вибірки або їх поєднання, при тому, що величина генеральної сукупності не є критерієм для такого вибору [43, с. 408].

«Статистичний підхід до вибірки полягає в тому, щоб кожний елемент вибірки міг бути відібраним. Нестатистичний підхід до вибірки полягає в тому, що аудитор за допомогою професійного судження обмірковує доцільність відбору тих чи інших елементів. Аудитор повинен прагнути отримати репрезентативну вибірку, та вибрати такі елементи сукупності, які в повній мірі характеризують усю генеральну сукупність. МСА передбачено такі методами відбору елементів вибірки: випадковий відбір, систематичний відбір та відбір навмання» [43, с. 409].

Проведення аудиторської перевірки запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» доцільно проводити в такій послідовності (рис. 2.1).

Аудит запасів передбачає виконання процедур таких як планування, аудит складського обліку, оцінки запасів, перевірка первинних документів та узагальнення результатів. З метою забезпечення точності та достовірності аудиторських висновків, аудитор має використовувати різні методики та процедури, зокрема ті, що передбачені в Міжнародних стандартах аудиту. Аудит виробничих запасів вимагає високого професійного рівня, уважності та систематичного підходу. Здійснення аудиту допомагає виявити можливі ризики та помилки, що можуть впливати на облік запасів, а також аудитор надає підприємствам рекомендації щодо вдосконалення систем управління запасами.

Аудитор повинен задокументувати процедури аудиту для того щоб мати надійну основу для формування аудиторської думки. Згідно МСА 230 «аудиторська документація охоплює записи проведених заходів аудитора, дає можливість побачити, які аудиторські докази аудитор отримав, та яких висновків аудитор зробив. Також в цьому контексті вживають терміни робочі документи та робоча документація» [43, с. 132].

Рисунок 2.1 – Послідовність аудиту запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір»

«Аудиторська документація підтверджує, що аудитор отримав основу для формулювання висновку та досягнув своє мети під час проведення аудиту. Крім того в аудиторській документації мають міститися та докази того, що аудиторська перевірка проведена відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» [43, с. 131].

«Перелік аудиторської документації залежить видів економічної діяльності, які проводить суб'єкт господарювання, та інших його характеристик. Робочі документи аудитора можуть бути сформовані як в електронному, так і письмовому форматі або інших подібних носіях інформації. Робочі документи аудитора включають стратегію та план аудиту, результати контрольних процедур, відповіді на запити та зовнішні підтвердження, підсумки важливих питань, листи-підтвердження та листи-запевнення, листування з управлінським персоналом суб'єкта господарювання та іншими зовнішніми особами» [43, с. 134].

За результату аудиту аудитор складає звіт як основний продукт аудиторської перевірки. Згідно МСА 700 «аудитор повинен сформулювати думку щодо того, чи фінансова звітність складена у всіх суттєвих аспектах відповідно до застосовної концептуальної основи фінансового звітування» [43, с. 635].

«Аудитор формує немодифіковану думку, якщо вважає, що фінансова звітність відповідає концептуальній основі фінансові звітності, а саме, Положенням (стандартам) бухгалтерського обліку або Міжнародним стандартам бухгалтерського обліку. Якщо аудитор отримує аудиторські докази, що фінансова звітність у цілому складена із суттєвими помилками, або не отримав задовільні аудиторські докази в необхідному обсязі щоб сформувати висновок, що фінансова звітність у цілому не містить суттєвих помилок, то аудитор зобов'язаний модифікувати думку у своєму звіті незалежного аудитора, як це передбачено відповідно до МСА 705» [43, с.636].

В економічній літературі дослідники виділяють такі типові помилки, що виникають під час здійснення операцій з запасами:

- «незадовільна організація складського господарства» [61];
- «невиконання показників щодо придбання матеріалів» [61];
- «завищення собівартості придбаних матеріалів» [61];
- «порушення правил приймання вантажів» [61];
- «неповне оприбуткування запасів» [61];
- «необґрунтовані претензії до постачальників» [61];
- «нераціональне витрачання матеріалів в процесі виробництва» [61];
- «порушення норм і лімітів відпуску» [61];
- «недоліки в процедурі проведення інвентаризації (недотримання строків її проведення, нерівномірний розподіл за періодами календарного року, недотримання раптовості її проведення, неякісне проведення інвентаризації, недбале і несвоєчасне оформлення документів тощо)» [61];
- «нестача, надлишок, присвоєння ТМЦ» [61];
- «помилки і подробиці в документах» [61];
- «підміна нових матеріалів старими» [61];
- «помилки у визначенні сум уцінок, дооцінок запасів та їх відображення в обліку; незадовільне ведення бухгалтерського обліку» [61].

Згідно МСА 705 «Модифікація думки у звіті незалежного аудитора» аудитор повинен належним чином оцінити фактори, які впливають на модифікацію думки. МСА 705 розглядає наступні типи модифікації думки незалежного аудитора.

«Аудитор висловлює думку із застереженням, якщо аудитор, отримавши прийнятні аудиторські докази в достатньому обсязі, доходить висновку, що взяті окремо або в сукупності викривлення є суттєвими, проте не всеохоплюючими щодо

фінансової звітності, або аудитор не може отримати прийнятні аудиторські докази в достатньому обсязі для обґрунтування думки, проте доходить висновку, що можливий вплив на фінансову звітність невиявлених викривлень, якщо такі є, може бути суттєвим, проте не всеохоплюючим» [43, с.699].

«Аудитор відмовляється від висловлення думки, якщо аудитор не може отримати прийнятні аудиторські докази в достатньому обсязі для обґрунтування думки і доходить висновку, що можливий вплив на фінансову звітність невиявлених викривлень, якщо такі є, може бути одночасно суттєвим та всеохоплюючим. Аудитор повинен відмовитися від висловлення думки, якщо за надзвичайно рідкісних обставин, пов'язаних із численними невизначеностями, аудитор доходить висновку, що, незважаючи на отримання прийнятних аудиторських доказів у достатньому обсязі стосовно кожної з індивідуальних невизначеностей, неможливо сформулювати думку щодо фінансової звітності у зв'язку з потенційною взаємодією невизначеностей та їх можливим кумулятивним впливом на фінансову звітність» [43, 699].

«Якщо аудитор планує модифікувати думку в звіті аудитора, аудитор повинен повідомити тим, кого наділено найвищими повноваженнями, інформацію про обставини, які призвели до очікуваної модифікації, та формулювання модифікації» [43, с. 703].

Основна користь аудиту запасів для підприємства полягає в тому, що незалежний фахівець надасть допомогу визначити основні недоліки в обліку запасів підприємства та надасть рекомендації щодо їх усунення.

3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПП «ББМ-БУДДВІР»

3.1 Напрями удосконалення організації обліку запасів

Сьогодні торговельні та виробничі підприємства України потребують удосконалення системи управління своєю діяльністю. Сучасне конкурентне середовище вимагає від підприємств вчасно забезпечувати покупців товарами та послугами, які користуються попитом. Тому перед бухгалтерським обліком ставиться задача своєчасного надання повної та точної інформації щодо запасів управлінню підприємством, організація контролю за рухом та використанням запасів, точний їх облік за місцями зберігання.

Для якісного управління запасами на підприємстві управлінський персонал вимагає точної та своєчасної інформації про їх склад, кількість і вартість. Така інформація необхідна для організації належного та достовірного оперативного обліку запасів, забезпечення контролю за їх збереженням на всіх етапах руху запасів, а також прийняття управлінських рішень.

Сукупність запасів на підприємстві повністю залежить від видів його економічної діяльності, видів продукції, сфери торгівлі. Наприклад, на будівельних підприємствах основними видами запасів є будівельні запаси, незавершене будівництво та завершені будівельні вироби; в сільськогосподарських підприємствах, поточні біологічні активи, тварини на вирощуванні та відгодівлі, в торгівлі – товари[47, с.62].

Дослідженням проблем обліку запасів підприємства займалися такі науковці, як Азаренкова Г.М., Бабіч В.В., Василенко Ю.А., Голенко О.М., Журавель Т.М., Іваниєнко В.В., Кулаковська Л.П., Кужельний М.В., Ловінська Л.Г., Довга Т.А., Федченко Т.В. та інші. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» визначає методологічні основи організації бухгалтерського обліку запасів на підприємстві. Але, існують проблемні питання щодо методики та організації бухгалтерського обліку запасів на рівні підприємства.

В економічній літературі дослідниками сформульовано такі недоліки організації бухгалтерського обліку запасів:

– занадто ускладнена та неоднозначна методика розрахунку справлеливої вартості запасів, обліку обміну запасів на подібні та неподібні активи;

- методика дооцінки запасів проводиться в межах суми попередньої уцінки, що не дозволяє дооцінити запаси до рівня справедливої вартості на дату балансу;
- недостатній рівень забезпечення управління підприємством необхідною інформацією щодо запасів;
- неналежний ступінь контролю та регулювання на процеси надходження запасів на підприємствах із довготривалим виробничим циклом;
- недоліки організації внутрішнього контролю використання запасів, дуже рідко в структурі підприємства наявна відповідна служба;
- збільшення трудомісткості робіт зі складання первинних документів щодо запасів та ін.

На сучасному етапі для підприємства ПП «ББМ-Буддвір» характерним є прискорення оборотності матеріальних запасів, а отже, і зниження їх розмірів. Запаси все одно посідають важливе місце у забезпеченні суб'єкта господарювання належними умовами функціонування. На рівні суб'єктів господарювання запаси є матеріальними об'єктами, що потребують значних капітальних вкладень. Однак доволі часто суб'єкти господарювання не звертають на цю проблему відповідної уваги і недооцінюють залишки наявних запасів. Як наслідок, такі підприємства вимушені залучати додаткові оборотні кошти в придбання необхідних товарів більше ніж передбачалося.

З одного боку, налагоджений облік запасів сприяє номальному функціонуванню підприємства, забезпечують економічну безпеку суб'єкта господарювання, а з іншого – запаси на великих підприємств вимагають залучення значних капіталовкладень. Належна організація обліку запасів сприяє точності обчислення прибутку суб'єкта господарювання, його фінансовий стан, конкурентоспроможність та ефективність роботи» [38].

Так, О. Одношевна зазначає, що «питання удосконалення документального оформлення, посилення аналітичного обліку запасів є актуальним, нагального вирішення потребує проблема комп'ютеризації обліку запасів. Вирішення цих проблем знаходиться в площині розробки конкретних пропозицій щодо удосконалення методики їх обліку, методики економічного аналізу ефективності використання запасів, а також посилення інформаційної та контрольної функцій обліку в управлінні підприємством» [44, с. 147].

Для вирішення розглянутих вище проблем на рівні підприємстві О.Одношевна пропонує такі напрями удосконалення обліку запасів [44] (рис. 3.1).

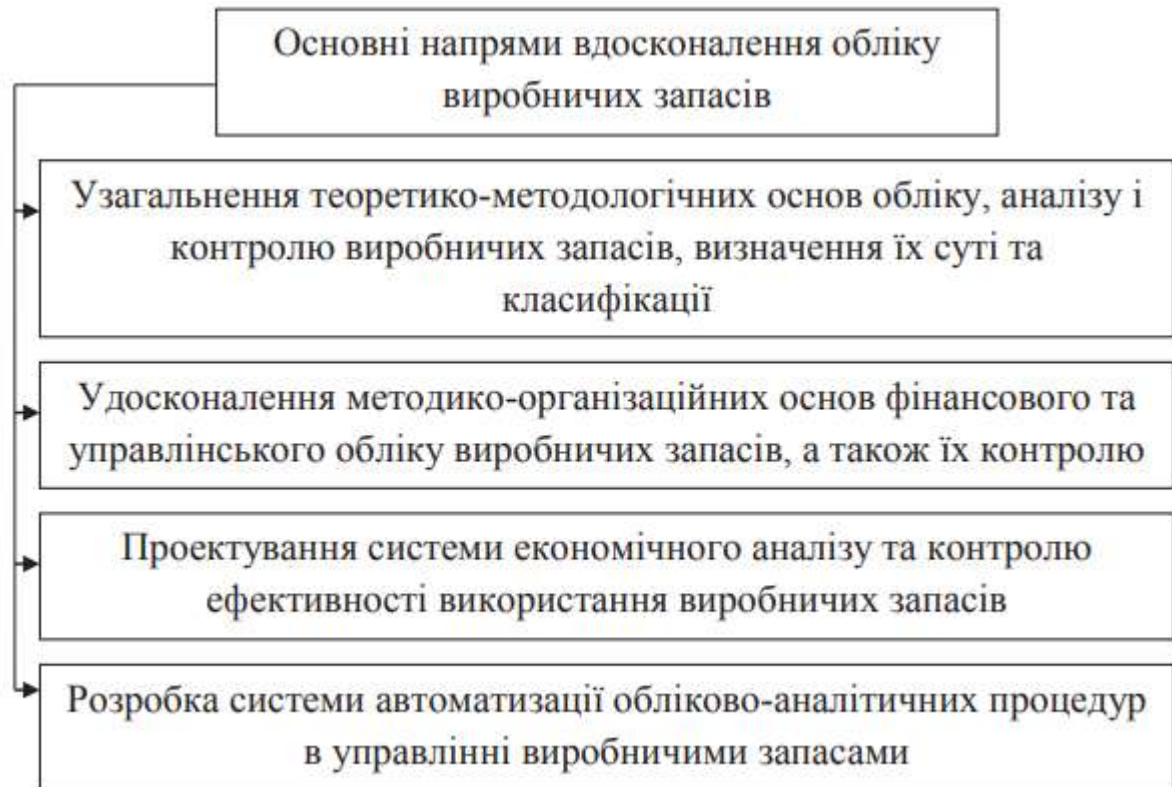

Рисунок 3.1 – Напрями удосконалення обліку запасів на підприємстві

Дослідники І. Царенко та для М. Старик для вирішення проблем організації обліку запасів пропонують такі заходи:

- «організація автоматизованого складського обліку» [63, с. 133];
- «застосування науково обґрунтованих норм щодо планування потрібного рівня залишків запасів» [63, с. 133];
- «удосконалення форм первинних документів, графіків документообороту, вікоригувати форми документів, в яких повторюються реквізити, вилучити реквізити, які містять інформацію, яка є несуттєвою» [63, с. 133];
- «посилення та більш широке впровадження автоматизації обліку виробничих запасів» [57, с. 122];
- «контроль правильності розподілу транспортно-заготівельних витрат і їх відображення в обліку» [57, с. 122];
- посилення інформаційного забезпечення управління запасами підприємств [57, с. 122].

О.Левченко розглядає такі загальні рекомендації з удосконалення обліку запасів на підприємстві:

- «використання уніфікованих форм первинних документів з обліку запасів» [41, с. 269];
- «розробка графіків документообороту, які охоплюють рух запасів і доведення його до виконавців, які приймають участь у створенні первинних документу» [41, с. 269];
- «визначення переліку посадових осіб, що відповідають за здійснення господарських операцій і підписують первинні документи» [41, с. 269];
- «відображення у посадових інструкціях обов'язків щодо контролю за правильністю оформлення первинної документації з обліку запасів та відповідальності співробітника бухгалтерії» [41, с. 269];
- «верифікація підрозділами внутрішнього контролю дотримання вимог законодавства в частині документування операцій з запасами» [41, с. 269].

Практична діяльність підприємства ПП «ББМ-Буддвір» показує, що вже в процесі господарювання на етапах транспортування та приймання запасів може мати місце як дбайливе, відповідальне, так і неналежне ставлення до них, наявність нерациональних втрат, що негативно впливають на належність їх використання. Оцінка результатів споживання запасів має бути направлена на посилення відповідальності суб'єктів господарювання щодо забезпечення ефективного їх використання.

Запаси визначаються як об'єкт управління та їх можна класифікувати відповідно до мети управління. Ефективне управління запасами впливає ідентифікацію основних завдань в структурі управління суб'єктом господарювання. А саме:

- на першому етапі – досягнення основної мети управління запасами – належне забезпечення та ефективне використання запасів;
- на другому етапі – досягнення мети управління за функціональним призначенням запасів;
- на третьому етапі – досягнення мети управління за економічному сутності запасів, тобто за окремими процесами діяльності, що відбувається в суб'єкті господарювання.

Перший етап співвідноситься з ключовою метою управління запасами. Другий етап – з ціллю управління ними за процесами заготівлі запасів, використання запасів у поточній діяльності та в процесі їх реалізації. Третій етап ставить за мету удосконалити управління запасами на окремих етапах виробничих

тат торговельних процесів, що провадяться на підприємстві, тобто забезпечити збільшення ефективності споживання запасів у процесі: заготівлі (забезпечення зберігання запасів, придбання необхідних їх обсягів, покращення культури розрахунків, прискорення їх оборотності); реалізації (нормалізація розрахункових процесів, збільшення оборотності запасів).

Така структура завдань дозволить удосконалити управління за об'єктами обліку в умовах провадження діяльності на рівні підприємства. Інформаційне співвідношення різних функцій управління запасами дозволить налагодити співвідношення облікових даних з показниками функцій управління, а також досягнення їх відповідності.

Удосконалення обліку запасів залежить від якості первинної документації, застосування типових форм первинних документів, впровадження автоматизації обліково-обчислювальних робіт, забезпечення чіткого механізму зберігання й витрачання запасів тощо. Велике значення має впровадження ефективних методів попереднього й поточного контролю витрачання запасів, посилення точності оперативного обліку руху запасів. Дані економічного аналізу повинні надавати інформацію для пошуку резервів зменшення собівартості готової продукції в частині раціонального витрачання запасів, зниження норм витрат запасів, забезпечення належного зберігання» [44, с.147].

Для оптимізації виробничих запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» доцільно впровадити економічний механізм, запропонований О.Одношевною [44, 147].

Запропоновані пропозиції щодо удосконалення обліку запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» дозволить налагодити успішне здійснення торговельної та виробничої діяльності суб'єкта господарювання. Полегшення оформлення господарських операцій, пов'язаних з надходженням та вибуттям запасів, дасть можливість покращити процедури проведення інвентаризації та удосконалити методику їх обліку, що дозволить визначити оптимальний рівень наявності запасів для потреб економічної діяльності та більш раціонально їх використовувати.

Суттєво покращити організацію обліку запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» дозволить удосконалення документування їх руху, тобто більше використовуючи накопичувальні регістри (лімітно-забірні картки, відомості тощо), картки складського обліку.

Рисунок 3.2 – Економічний механізм удосконалення обліку виробничих запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір»

«Суттєвим аспектом посилення оперативності обліку запасів та покращення якості інформації про запаси є автоматизація обліку. Застосування автоматизованих комп'ютерних технологій у бухгалтерському обліку значно підвищує продуктивність праці бухгалтерів і суттєво покращує організацію бухгалтерського обліку на підприємстві. Автоматизований метод обробки даних бухгалтерського обліку вимагає точного і формального опису облікових процедур у вигляді алгоритмів, що впорядковує виконання своїх обов'язків фахівців з бухгалтерського обліку. Впровадження комп'ютерних технологій в обліку запасів дозволить впорядкувати проблему їх аналітичного обліку. При використанні паперових форм первинного та поточного обліку збільшення рівнів деталізації аналітичного обліку та переліку об'єктів аналітики вимагає збільшення кількості бухгалтерів, то використання комп'ютерів дозволяє запровадити аналітичний облік з високим рівнем деталізації та широкою номенклатурою об'єктів. При цьому реєстрація господарських операцій у хронологічній послідовності в розрізі окремих синтетичних та аналітичних рахунків, запроваджується в одному процесі. При

цьому контроль за відповідністю даних аналітичного та синтетичного обліку забезпечується автоматично» [33].

На підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» забезпечується комп'ютеризована обробка даних обліку запасів такими способами:

- впроваджено програмного комплекс BAS;
- автоматизація бухгалтерського обліку проводиться фахівців підрозділу з автоматизованого оброблення даних та залучаються фахівці інших організацій;

3.2 Впровадження внутрішнього аудиту запасів

Впровадження належної системи внутрішнього контролю є однією з найважливіших задач системи управління на підприємстві. Неefективна система внутрішнього контролю не надає можливості проводити оцінку результатів функціонування окремих підрозділів і співробітників.

В економічній літературі широко висвітлено завдання внутрішнього контролю операцій із запасами:

- «контроль стану збереження запасів та функціонування складського господарства» [24, с.50];
- «верифікація відповідності чинному законодавству проведених господарських операцій з запасами» [24, с.50];
- «верифікація відповідності чинному законодавству господарських операцій з списання витрат до складу собівартості продукції» [24, с.50];
- «перевірка дотримання підприємством встановлених норм витрат запасів» [24, с.50];
- «перевірка нормативів запасів» [24, с.50];
- «оцінка системи внутрішнього контролю за списанням запасів на виробництво та визначення собівартості реалізованих запасів» [24, с.50]
- «контроль собівартості продукції по об'єктах калькуляції витрат» [24, с.50]
- «контроль синтетичного і аналітичного обліку витрат на виробництво і реалізацію продукції» [24, с.50];
- «контроль дотримання податкового законодавства щодо операцій, пов'язаних з визначенням собівартості продукції» [24, с.50];
- «контроль відображення господарських операцій з запасами в бухгалтерському обліку і звітності» [24, с.50].

Метою ПП «ББМ-Буддвір» є створення такої системи внутрішнього контролю запасів, дозволить своєчасно виявляти викривлення та підвищувати ефективність діяльності. Для досягнення цієї мети служить внутрішній аудит.

В економічній літературі поняття «внутрішній аудит» широко розглянуто дослідниками (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Визначення сутності внутрішнього аудиту в економічній літературі

Джерело	Визначення внутрішнього аудиту
1	2
Бутинець Ф.Ф.	«організована на підприємстві система контролю, яка функціонує в інтересах керівництва або власників і регламентована внутрішніми розпорядчими актами за відповідністю встановленого порядку бухгалтерського обліку, формування бухгалтерської звітності, та надійністю функціонування всієї системи внутрішнього контролю» [19, с.256]
Давидов Г. М.	«аудит, що здійснюється на підприємстві за вимогою управлінського персоналу аудиторами, які є співробітниками цього підприємства, і виконання функцій внутрішніх аудиторів залежить від впливу управління підприємства» [24, с. 61]
Дорош Н.І.	«незалежне об'єктивна перевірки та консультування, розроблені для посилення ефективності та підвищення ефективності діяльності підприємства» [28, с.41]
Міжнародні стандарти Аудиту	« з оцінювання, яка організована в межах суб'єкта господарювання і яку виконує окремий відділ. Функції внутрішнього аудиту охоплюють, зокрема, перевірку, оцінювання та моніторинг адекватності й ефективності функціонування систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю» [42, с. 235]

Кінець таблиці 3.1

1	2
Кулаковська Л.П., Піча Ю.В.	незалежна діяльність підприємства з перевірки та оцінки роботи в інтересах самого підприємства» [39, с. 438]
Петрик О.А.	«незалежна діяльність на підприємстві з перевірки і оцінювання її роботи в інтересах суб'єкта господарювання, діяльність з надання відповідних та об'єктивних консультацій, гарантій, спрямованих на удосконалення господарської діяльності підприємства [45, с. 351]
Рудницький В. С.	«система спостереження й експертної оцінки економічної діяльності суб'єкта господарювання та його структурних підрозділів з метою прийняття оптимальних управлінських рішень» [51, с.363]
Савченко В. Я.	«створюється з метою впровадження ефективності діяльності управління щодо захисту майнових інтересів підприємства, удосконалення системи бухгалтерського обліку і підвищення ефективності роботи, посилення його фінансового стану» [52, с. 277]
Сопко В В.	«аудит, за допомогою якого проводиться самоконтроль за рівнем витрат, рентабельності, і високою якістю наданих покупцям послуг» [53, с. 24]

Аналізуючи визначення внутрішнього аудиту, необхідно зазначити, що внутрішній аудит на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» має бути підпорядкований як для потреб керівництва, так і для потреб власників.

Внутрішній аудит запасів підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» доцільно організувати як «систематичний процес перевірки та оцінки системи управління запасами на підприємстві. Цей вид аудиту має на меті визначити ефективність і точність процесів обліку, зберігання та використання запасів, які є дуже важливим активом. Основна мета полягає в тому, щоб забезпечити відповідність облікових

записів фактичній наявності запасів, гарантувати, що запаси підтримуються на оптимальному рівні і що існуючі процедури відстеження та обліку запасів є не тільки ефективними, але й точними. Це включає перевірку правильності визначення кількості, якості та вартості запасів. Важливість цього виду аудиту відображається в здатності своєчасно ідентифікувати потенційні ризики, покращувати процеси та забезпечувати оптимальний рівень запасів для досягнення стратегічних цілей підприємства» [15, с. 36].

Основні аспекти внутрішнього аудиту запасів на підприємстві ПП «БМ-Буддвір» відображено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Основні аспекти внутрішнього аудиту запасів на підприємстві ПП «БМ-Буддвір»

Аспект	Пояснення
1	2
Оцінка систем внутрішнього контролю	Аудитори аналізують систему внутрішнього контролю, що регулює закупівлю, зберігання та використання запасів. Це включає огляд політик, процедур і внутрішніх правил, що регулюють поводження з запасами
Перевірка точності обліку	Перевіряється чи відповідають бухгалтерські записи фактичній наявності запасів на складі. Сюди входить перевірка споживання, зберігання та видачі запасів.
Оцінка стратегії контролю	Аудитори аналізують стратегію контролю запасів, щоб визначити, чи відповідає вона цілям і потребам підприємства. Це включає аналіз рівня запасів, оборотності та оптимізації структури запасів
Ідентифікація ризиків	Аудитори аналізують потенційні ризики, пов'язані з управлінням запасами, такі як потенційне знецінення, потенційні крадіжки та неточні облікові практики

Кінець таблиці 3.2

1	2
Надання рекомендацій	Цей аспект включає підготовку аудитором рекомендацій щодо вдосконалення системи управління запасами на основі отриманих результатів. Це може включати впровадження нових політик, процедур або технологічних рішень
Відповідність стандартам і процедурам	Проводиться перевірка відповідності процедур управління запасами внутрішнім політикам підприємства, галузі та законодавчим вимогам

Вагомою перевагою застосування на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» внутрішнього аудиту запасів є те, що його впровадження створить надійний фундамент в системі управління матеріальними потоками підприємства, що покращує фінансову стійкість суб'єкта господарювання та посилює його конкурентоспроможність на ринку.

Внутрішній аудит запасів сприяє більш точному обрахунку прибутку підприємства ПП «ББМ-Буддвір». Такі контрольні заходи сприяють більш точній оцінці фінансових результатів, надаючи детальний звіт про поточні залишки запасів. Ця інформація полегшує аналіз поточних тенденцій та надає можливість суб'єкту господарювання прогнозувати реалізацію та прибутки. Це, в свою чергу, надає підприємствам можливість уникати надлишків чи дефіциту запасів.

Внутрішній аудит запасів генерує необхідну інформацію про існуючі залишки запасів та їх зв'язок із ринковими попитом, що служить точною основою для створення актуальних бюджетів для підтримання залишків запасів та вчасного виконання замовлень клієнтів. Точні інформація про залишки наявних запасів дозволяє підприємствам своєчасно планувати поставки. Зазначений підхід дозволяє своєчасне постачання для задоволення попиту в запасах та мінімізує ризик невивантаження запасів.

Внутрішній аудити запасів дає уявлення про неефективні практики управління запасами. Внутрішні аудиторів отримують інформацію для аналізу процесів та процедур оцінки ризиків, виявляють недоліки та пропонують удосконалення.

Внутрішній аудит дозволяє оптимізувати управління залишками запасів та підвищити ефективність суб'єкта господарювання.

Окрім підвищення ефективності роботи, внутрішній аудит запасів також сприяє зменшенню затрат на запаси пов'язані з їх зберіганням та транспортуванням. Ці витрати можуть включати в себе зберігання, страхування та податки.

Належні процеси управління запасами дозволяють підприємству знизити операційні витрати. Це дозволяє суб'єкту господарювання впровадити більш рентабельний підхід до управління запасами.

Для ефективного проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів аудитор має розробити та документально оформити план та програму внутрішнього аудиту.

«В плані внутрішнього аудиту запасів доцільно виділити такі етапи його проведення [23]:

- розуміння об'єкта перевірки;
- аналіз ризиків;
- аналіз засобів контролю;
- складання програми аудиту;
- вибірка;
- перевірка по суті;
- формування висновків та рекомендацій.

Програму внутрішнього аудиту на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» слід складати як сукупність процедур перевірки на суттєвість. Програма аудиту є «переліком інструкцій для аудитора; засобом контролю за виконанням дорученої роботи; записом використаних аудиторських процедур, цілей аудиту, термінів проведення, обсягів вибірки і принципів відбору в кожній галузі» [24, с. 38].

Програма внутрішнього аудиту запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» наведена в табл. 3.3.

На завершальному етапі внутрішнього аудиту аудитор формує звіт та рекомендації. Аудитор на основі проведеної перевірки розробляє рекомендації щодо оптимізації діючої на підприємстві системи внутрішнього контролю господарських операцій з виробничими запасами.

Таблиця 3.3 – Програма внутрішнього аудиту запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір»

Назва етапу внутрішнього аудиту	Аудиторські процедури
1	2
Перевірка стану складського господарства, підходів до збереження запасів	<ul style="list-style-type: none"> – аудит стану складського господарства – оцінка стану складських приміщень та місткостей для зберігання палива; – перевірка своєчасності сертифікації ваговимірювальних приладів; – оцінка стану здійснення охорони території фірми; – аналіз порядку вивезення цінностей з підприємства та видачі довіреностей на їх отримання
Перевірка наявності запасів	<ul style="list-style-type: none"> – перевірка договорів з матеріально відповідальними особами; – перевірка чи належним чином відбувається інвентаризація – звірка даних інвентаризаційних описів з даними бухгалтерського обліку; – перевірка результатів проведених інвентаризацій – перевірка стану відображення в бухгалтерському обліку інвентаризаційних різниць – перевірка чи вживаються заходи матеріальної відповідальності за шкоду, завдану підприємству; – перевірити порядку визнання цінностей активами згідно з П(С)БО 9 «Запаси»: чи дотримується принцип імовірність отримання підприємством економічних вигод, які пов'язані з споживанням запасів; чи правильно визначена первісна вартість цінностей

Продовження таблиці 3.3

1	2
Перевірка надходження запасів	<ul style="list-style-type: none"> – перевірка чи в повному обсязі оприбутковуються запаси – перевірка чи є належним та відповідним контроль за довіреностями; – перевірка достовірності відображення в обліку оприбуткування запасів – перевірка положень П(С)БО 9 «Запаси» щодо встановлення первісної вартості матеріальних цінностей при їх надходженні, виробництві, а також на документацію та підстави визначення справедливої вартості запасів, які надійшли на безплатній основі, внесених учасниками до статутного капіталу, придбаних в обмін на подібні чи неподібні активи – перевірка чи належним чином проводиться на підприємстві претензійно-позовна робота щодо неякісний запасів та невідповідних за кількістю запасів
Перевірка вибуття запасів	<ul style="list-style-type: none"> – перевірка процедур списання запасів під час втрат, порядку документального оформлення операцій з запасами. – перевірка правильності визначення норм природного убутку при встановленні нестач запасів – перевірка дотримання лімітів з вибуття запасів на виробництво – перевірка чи забезпечується достовірність відображення в бухгалтерському обліку операцій по списанню запасів – перевірка чи відповідають фактичні методи оцінки вибуття запасів нормам П(С)БО 9 «Запаси» та наказу про облікову політику при їх списанні у виробництво, продажу або іншому вибутті

Кінець таблиці 3.3

1	2
Підтвердження даних про запаси у фінансовій звітності	<ul style="list-style-type: none"> – звірка даних аналітичного обліку з даним синтетичного обліку, Головної книги, звітності на відповідність – перевірка достовірності залишків запасів у фінансовій звітності: чи відображуються запаси відповідно до норм НП(С)БО 9 за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або за чистою вартістю реалізації запасів – перевірити вірогідність інформації про запаси, що наводиться в примітках до фінансової звітності відповідно до норм НП(С)БО 9 «Запаси»

«Метою вироблення таких рекомендацій є [23]:

- підвищення якості виконання контрольних процедури, формалізованої у внутрішніх регламентах підприємства;
- легалізацію фактично виконуваної контрольних процедур;
- розробка і формалізація контрольних процедури і контролю за їхнім належним виконанням.

За результатами дослідження обліку та внутрішнього аудиту запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» необхідно впровадити наступні заходи:

- забезпечення осіб, які приймають рішення на підприємстві необхідною, якісною, своєчасною та достовірною інформацією щодо запасів, яка генерується в системі бухгалтерського обліку;
- розробка достатніх нормативів залишків запасів для забезпечення безперервного процесу виробництва, продажу з метою досягнення ритмічної роботи підприємства;
- забезпечення належного розрахунку показників собівартості, реалізації продукції, рентабельності, фінансового результату до оподаткування від продажу окремих товарів та виробів, на підставі обґрунтованого вибору оцінки запасів при їх надходженні і вибутті»;
- постійне покращення матеріально-технічної бази, технології виробництва (раціоналізація конструкції виробів; використання сучасних видів матеріалів)» [34, с.95];

– «постійне удосконалення виробничого процесу (впровадження сучасних безвідходних технологій та забезпечення зменшенні показників втрат від браку)» [34, с.95];

– «застосування сучасних підходів до використання виробничих матеріалів (створення системи прогресивних нормативів витрачання основних і допоміжних матеріалів, оптимізація використання запасів)» [34, с.95].

Внутрішній аудит запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» є важливою складовою ефективного управління. Наявність цього процесу має вирішальне значення для забезпечення точності фінансової звітності, оптимізації управління запасами та мінімізації ризиків. Внутрішній аудит дозволяє визначити ефективність процесів, виявити можливості для вдосконалення та розробити стратегічний підхід до управління запасами. Зокрема, він може сприяти більш точному розрахунку прибутку, раціональному бюджетуванню, визначенню інноваційних рішень з управління запасами та зменшенню витрат на зберігання та управління запасами. Такий комплексний підхід до внутрішнього аудиту запасів не лише підвищує ефективність підприємства, але й сприяє їхній стійкості та конкурентоспроможності на ринку [15, с.38].

Сьогодні в Україні не кожне підприємство створює службу внутрішнього аудиту на підприємстві. Результативність внутрішнього аудиту на підприємстві залежить від ступеня його організації. Основою внутрішнього аудиту є створення та організація роботи служби внутрішнього аудиту, організація праці внутрішніх аудиторів та процесу проведення внутрішнього аудиту.

Результативність внутрішнього аудиту на підприємстві залежить від ступеня його організації. Основою внутрішнього аудиту є створення та організація роботи служби внутрішнього аудиту, організація праці внутрішніх аудиторів та процесу проведення внутрішнього аудиту.

ВИСНОВКИ

Господарські операції з надходження та вибуття запасів займають значне місце в інформаційній системі ПП «ББМ-Буддвір». Тому для належного прийняття відповідальними особами управлінських рішень, пов'язаних з управлінням запасами, необхідна якісна організація системи обліку і аудиту запасів на підприємстві.

Тема кваліфікаційної (дипломної) роботи «Облік і аудит запасів на підприємстві» є актуальною, а її розробка потребує належного опрацювання чинного законодавства, наукової та практичної літератури.

Поняття «запаси» у вітчизняній економічній літературі з'явилося у зв'язку з прийняттям Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та запровадження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку. В економічній літературі поняття запаси широко проаналізовано дослідниками.

Аналіз визначень свідчить про те, що в економічній літературі відсутній єдиний підхід до категорії запаси в бухгалтерському обліку. Відмінність пояснюється тим, піходи до розкриття сутності економічного поняття впливають на результат дослідження. Основні підходи до дослідження поняття запаси наступні:

- деякі дослідники ототожнюють поняття «матеріальні ресурси» та «запаси», що є невірним, оскільки поняття матеріальні ресурси є ширшим;
- поняття запаси і виробничі запаси аналізуються дослідниками як взаємозамінні поняття;
- деякі дослідники використовують узагальнюючий термін «товарно-матеріальні цінності».

Запаси – це придбані або виготовлені підприємством цінності, які підлягають наступній обробці в межах суб'єкта господарювання. Це матеріальні об'єкти, які застосовуються для продажу або обміну на інші цінності. Вони в сукупності складають запаси торгівельних підприємств «Запаси визнаються активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена

В економічній літературі запаси класифікуються за такими ознаками: за функціональним призначенням, місцезнаходженням, часом зберігання на

підприємстві, періоді використання, цільовим призначенням, формою власності, структурою.

В економічній літературі запаси класифікуються за такими ознаками: за функціональним призначенням, місцезнаходженням, часом зберігання на підприємстві, періоді використання, цільовим призначенням, формою власності, структурою.

Придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. На дату балансу запаси оцінюються за найменшою двох оцінок: за первісною або чистою вартістю реалізації. В роботі проаналізовано методи оцінки вибуття запасів.

Нормативно-законодавче забезпечення обліку та аудиту запасів на підприємстві складається з низки нормативно-правових актів.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» «визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності». НП(С)БО 9 особливу увагу приділяю визначенню запасів, визнанню та первісній оцінці запасів, оцінці вибуття запасів, оцінці запасів на дату балансу, порядку розкриття інформації про запаси у примітках до фінансових звітів.

Приватне підприємство «ББМ-Буддвір» створене відповідно до законодавства України з метою проведення підприємницької діяльності та отримання прибутку. Приватне підприємство здійснює свою діяльність відповідно до законодавства України, має власний статут та внутрішні правила і регламенти.

Предметом діяльності підприємства є: оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням – основний вид діяльності.

Підприємство ПП «ББМ-Буддвір» працює стабільно. Чистий дохід від реалізації продукції за 2023 рік збільшився на 18854,1 тис. грн. Разом із збільшенням чистого доходу збільшилася собівартість реалізованої продукції на 19236,5 тис.грн. Підприємство працює прибутково, чистий прибуток за 2023 рік збільшився порівняно з 2022 роком на 49,4 тис. грн.

За 2023 рік відбулося збільшення в активах підприємства на 620,1 тис. грн. або на 4,4 %. Збільшення відбулося за рахунок оборотних активів на 728,3 тис. грн. або на 5,2 %, незважаючи на зменшення необоротних активів – на 108,2 тис. грн. або на 80,5 %.

Зменшення необоротних активів відбулося за рахунок зменшення основних засобів на 108,2 тис. грн. або на 83,1 %.

Незважаючи на зменшення дебіторської заборгованості на 2581,6 тис. грн. або на 69,2 %, оборотні активи збільшилися на 728,3 тис. грн. або на 5,2 % за рахунок збільшення поточної запасів на 3309,9 тис. грн. або на 43,5 %. На кінець 2023 року відбулися зміни у співвідношенні необоротних та оборотних активів. Питома вага оборотних активів збільшилася на 0,8 % з одночасним зменшенням питомої ваги оборотних активів на 2 %.

Джерела формування засобів підприємства збільшилися на 620,1 тис. грн. або на 4,4 %. Зазначене збільшення зумовлене збільшенням власного капіталу на 442,7 тис. грн. або на 19,4 %, та збільшенням поточних зобов'язань на 177,4 тис. грн. або на 1,5 %. За звітний період нерозподілений прибуток підприємства збільшився на 442,7 тис. грн. або на 56,5 %.

За звітний період відбулися зміни у структурі пасивів підприємства – власний капітал збільшився на 2,3 % з одночасним зменшення поточних зобов'язань 2,3 %.

Відповідно до потреб управління синтетичний облік запасів на підприємстві ПП «БМ-Буддвір» ведеться на рахунку 28 "Товари", який використовується для «обліку надходження та вибуття запасів, що придбані суб'єктом господарювання для наступного продажу. Підприємства, які провадять торговельну діяльність облік тари ведуть на рахунку 28, крім інвентарної тари, що відображається на рахунку 20.

Запаси займають провідне місце в активах ПП «БМ-Буддвір», тому їх аудит має важливе значення. Об'єктами аудиту запасів на підприємстві ПП «БМ-Буддвір» є господарські операції, пов'язані з надходженням та вибуттям запасів, а також положення облікової політики щодо запасів, операції, правильність формування та розподілу транспортно-заготівельних витрат, первиний облік запасів, записи в регістрах бухгалтерського обліку, причини нестач запасів.

Тест внутрішнього контролю запасів необхідний для того, щоб оцінити систему внутрішнього контролю на підприємстві, визначити проблемні ділянки та належним чином спланувати аудиторську перевірку.

Аудит запасів передбачає виконання процедур таких як планування, аудит складського обліку, оцінки запасів, перевірка первинних документів та узагальнення результатів. З метою забезпечення точності та достовірності аудиторських висновків, аудитор має використовувати різні методики та

процедури, зокрема ті, що передбачені в Міжнародних стандартах аудиту. Аудит виробничих запасів вимагає високого професійного рівня, уважності та систематичного підходу. Здійснення аудиту допомагає виявити можливі ризики та помилки, що можуть впливати на облік запасів, а також аудитор надає підприємствам рекомендації щодо вдосконалення систем управління запасами.

Запропоновані пропозиції щодо удосконалення обліку запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» дозволить налагодити успішне здійснення торговельної та виробничої діяльності суб'єкта господарювання. Полегшення оформлення господарських операцій, пов'язаних з надходженням та вибуттям запасів, дасть можливість покращити процедури проведення інвентаризації та удосконалити методику їх обліку, що дозволить визначити оптимальний рівень наявності запасів для потреб економічної діяльності та більш раціонально їх використовувати.

Суттєво покращити організацію обліку запасів на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» дозволить удосконалення документування їх руху, тобто більше використовуючи накопичувальні регістри (лімітно-забірні картки, відомості тощо), картки складського обліку.

Аналізуючи визначення внутрішнього аудиту, необхідно зазначити, що внутрішній аудит на підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» має бути підпорядкований як для потреб керівництва, так і для потреб власників. Внутрішній аудит запасів підприємстві ПП «ББМ-Буддвір» доцільно організовувати як «систематичний процес перевірки та оцінки системи управління запасами на підприємстві. Цей вид аудиту має на меті визначити ефективність і точність процесів обліку, зберігання та використання запасів, які є дуже важливим активом. Основна мета полягає в тому, щоб забезпечити відповідність облікових записів фактичній наявності запасів, гарантувати, що запаси підтримуються на оптимальному рівні і що існуючі процедури відстеження та обліку запасів є не тільки ефективними, але й точними.

Внутрішній аудит запасів сприяє більш точному обрахунку прибутку підприємства ПП «ББМ-Буддвір». Такі контрольні заходи сприяють більш точній оцінці фінансових результатів, надаючи детальний звіт про поточні залишки запасів. Ця інформація полегшує аналіз поточних тенденцій та надає можливість суб'єкту господарювання прогнозувати реалізацію та прибутки. Це, в свою чергу, надає підприємствам можливість уникати надлишків чи дефіциту запасів.

Результативність внутрішнього аудиту на підприємстві залежить від ступеня його організації. Основою внутрішнього аудиту є створення та організація роботи служби внутрішнього аудиту, організація праці внутрішніх аудиторів та процесу проведення внутрішнього аудиту.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1 Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 01.11.2023)

2 Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 01.11.2023)

3 Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність” №996-XIV від 16.07.1999 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 01.11.2023)

4 Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text> (дата звернення 01.11.2024)

5 Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.13 р. №73. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 05.11.2024).

6 Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 242 від 18.10.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення 06.11.2024).

7 Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-02_ukr_2016.pdf (дата звернення 05.11.2024).

8 Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text> (дата звернення 05.11.2024).

9 Інструкція по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку підприємств, організацій та установ, затверджений наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.99 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 02.11.2023).

10 Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Мінфіну України від 27.06.13 р. №635. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text> (дата звернення 03.11.2023)

11 Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення 02.11.2024).

12 Бержанір І.А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів / І.А. Бержанір, Т.А. Демченко, А.А. Кістол // Економічний простір. – 2016. – №107. – С. 161–168.

13 Білуха М. Т. Фінансовий контроль: теорія, ревізія і аудит : підруч. / М. Т. Білуха, Т. В. Микитенко. – К. : Укр. акад. оригінальних ідей, 2005. – 888 с.

14 Білуха М.Т. Курс аудиту: [підручник] / М.Т. Білуха. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: Вища школа. – Т-во "Знання", КОО, 1999. – 574 с.

15 Бондаренко Н.М. Внутрішній аудит запасів і важливість його впровадження на підприємстві / Н.М. Бондаренко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eu-conf.com/wp-content/uploads/2023/12/INTELLECTUAL-EDUCATION-OF-STUDENTS-AND-SCHOOLCHILDREN-OF-THE-NEW-GENERATION.pdf#page=37> (дата звернення 02.11.2024).

16 Бондаренко Н.М. Сутність та класифікація виробничих запасів на підприємстві / Н.М. Бондаренко, А.М. Яресько // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. –2014. – № 4. –С. 273 –281.

17 Бутинець Т.А. Внутрішній контроль : суть і зміст. Вісник Житомирського державного технологічного університету “Економічні науки”. Житомир : ЖДТУ, 2008. № 2 (44). С. 31-42.

18 Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський словник : навч. посіб. – 1-ше вид. – Ж. : Бутинець, 2011.

19 Бутинець Ф.Ф. Аудит: [підручник] / Бутинець Ф.Ф. – Житомир: ПП "Рута", 2002. – 672с.

20 Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку: підручник / Ф.Ф. Бутинець, О.П. Войналович, І.Л. Томашевська; за ред. Ф.Ф. Бутиця. – Житомир: Рута, 2006. – 528 с.

- 21 Бухгалтерський облік в Україні: Навчальний посібник. – За ред. Р.Л. Хом'як. – 3-є вид., доп. і перероб. – Львів: Національний університет “Львівська політехніка”, 2004. – 912 с.
- 22 Велш Г. А. Основи фінансового обліку: навч. посіб. / Г. А. Велш, Д. Г. Шорт ; пер. з англ. О. Мінін, О. Ткач. – К. : Основи, 2013.
- 23 Гавриленко Є.В. Методичні засади проведення внутрішнього аудиту матеріально-виробничих запасів підприємства / Є.В. Гавриленко // Економіка і суспільство. – 2021. - №27. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/459/441> (дата звернення 02.11.2024).
- 24 Давидов Г. М. Аудит : підручник / Г. М. Давидов. – К. : Знання, 2014. – 511с.
- 25 Дерій В.А. Організація бухгалтерського обліку в підприємстві: курс лекцій / В.А. Дерій. – Тернопіль: Джура, 2003. – 92 с.
- 26 Дмитренко А.В. Економічна сутність поняття виробничі запаси / А.В. Дмитренко, І.В. Балабась // Економіка і регіон. – 2016. – № 2 (57). – С. 149-152.
- 27 Домбровська Н.Р. Методи оцінки виробничих запасів підприємства при їх використанні згідно національний стандартів / Н.Р. Домбровська // Всеукраїнський науково-виробничий журнал “Інноваційна економіка”.– 2011.– Випуск 7. – Тернопіль – С. 137–142.
- 28 Дорош Н.І. Сутність та призначення внутрішнього аудиту / Н.І. Дорош // Вісник ЖДТУ. – 2006. – № 1(35). – С. 41-46.
- 29 Єгорова Ю. Податковий облік товарів та виробничих запасів [Електронний ресурс] / Ю. Єгорова. – Режим доступу: <https://goo.gl/fbNJFc>
- 30 Живко З. Б. Словник сучасних економічних термінів : навч. посіб. – Львів : Край, 2014. -286с.
- 31 Житний П.Є. Організаційно методологічні засади формування облікової політики підприємства / П.Є. Житний // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 3. – С. 3-10.
- 32 Замула І.В., Танасієва М.М. Внутрішній контроль : навч. посіб. Чернівці : Технодрук, 2021. 336 с.
- 33 Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік в банках України : підручник / Л. М. Кіндрацька. – К. : КНЕУ, 2001. – 636 с.

34 Коблянська І.О. Методика і організація обліку та внутрішнього контролю запасів підприємства в системі управління активами / І.О. Коблянська // Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». 2018. - №7. – С.85-97.

35 Козак В.Г. Економічна сутність способів і видів оцінок у бухгалтерському обліку: їх мета та функції / В.Г.Козак // Економіка АПК. –2007, № 2. – С. 115-122.

36 Крупка Я.Д. Фінансовий облік: підручник / Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, Н.В. Гудзь. – Тернопіль : ТНЕУ, 2019. – 478с.

37 Крупка Я.Д., Задорожній З.В., Гудзь Н.В., Бухгалтерський облік. Підручник. 4-те видання доп. і перероб. Тернопіль: НЕУ. 2017. 460с.

38 Кузнецова М. Тенденции и закономерности управления запасами / М. Кузнецова // Проблемы теории и практики управления (рус.). – 2009. – № 11. – С. 63–72.

39 Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту: [навч. посіб.] / Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. – К.: Каравела, 2004 – 568 с.

40 Кулик В.А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку: Монографія. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2014. –с. 373.

41 Левченко О.П. Шляхи удосконалення обліку виробничих запасів / О.П. Левченко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2014. – №4(28). – С.266-270.

42 Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: (Пер. з англ. мови) / [О.В. Селезньов, О.Л. Ольховікова, О.В. Гик та ін.]. – К.: ТОВ "ІАМЦ АУ "Статус", 2006. – с.1152.

43 Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2020 року. Частина 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.apob.org.ua/wp-content/uploads/2024/04/Ukr_IAASB_NB_2020-Part_%D0%86.pdf (дата звернення 02.11.2024).

44 Одношевна О.О. Практичні та шляхи удосконалення обліку виробничих запасів / О.О. Одношевна // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – №6. – Ч.2. – С. 146-148.

45 Організація та методика аудиту підприємницької діяльності: [навч. посіб.] / Петрик О.А., Савченко В.Я., Свідерський Д.Є. / За ред. О.А. Петрик. – К.: КНЕУ, 2008. – 472с.

- 46 Орлов О.О. Планування діяльності підприємства: [підручник] / О.О. Орлов. – К.: Скарби, 2002. – 336 с.
- 47 Орлова В.М. Сучасний стан обліку та напрямки удосконалення документального оформлення використання запасів в Україні / В.М. Орлова // Вісник економіки і транспорту промисловості – 2022. - №80. – С. 60-68 .
- 48 Поддєрьогін А. М. Податкова система України на шляху розвитку // Фінанси України. – 2001. – № 11. – С. 3–12.
- 49 Пушкар М.С. Облікова політика і звітність: навч. пос. / М.С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2003. – 141 с.
- 50 Рубан Л.О. Економічна сутність поняття виробничих запасів на промисловому підприємстві / Л.О. Рубан, Т.І. Яковенко // Інфраструктура ринку. – 2019. – Вип. 34. – С. 319-324.
- 51 Рудницький В. С. Організація і методика аудиту : підручник / В. С. Рудницький, З. О. Душко. – К. : УБС НБУ, 2014. – 452с.
- 52 Савченко В. Я. Аудит: [навчальний посібник] / Савченко В. Я. – К.: КНЕУ, 2012. – 322с.
- 53 Сиротюк Г., Сиротюк К. Методичні особливості аудиту виробничих запасів. Вісник Львівсько-го національного аграрного університету.Серія : Економіка АПК. 2015. № 22(1). С. 92-97.
- 54 Скаско О.І. Методика аудиту виробничих запасів підприємства / О.І. Скаско., Ю.Р. Костецька // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. – 2022. - №7. – С.89-93.
- 55 Скрипник М. І., Григорєвська О. О., Радіо-нова Н. Й. Удосконалення організації і методики аудиту виробничих запасів на підприємстві. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2016. Вип. 2-3 (35). С. 378-398.
- 56 Сопко В.В. Організація і методика проведення аудиту: [навч-практ. посібн.] / Сопко В.В. – 2-ге вид., перер. та доповн. – К.: ВД "Професіонал", - 2006, - 576 с.
- 57 Старик М.В. Особливості обліку виробничих запасів / М.В. Старик // Управління розвитком. –2010. – № 2. – С. 120-122.
- 58 Статут ПП «ББМ-Буддвір», затверджений Протоколом загальних Зборів Учасників №6 від 31.05.2019 року.

59 Терещенко Л. О. Інформаційні системи і технології в обліку : навч. посібн. [Електронний ресурс] / Л. О. Терещенко, І. І. Матієнко-Зубенко. – К. : КНЕУ, 2004. – 187 с.

60 Томних Є. В. Економічний аналіз підприємства : навч. посіб. – К. : Знання, 2011. – 432с.

61 Утенкова К.О. Аудит: навчальний посібник. – К.: Алерта, 2011. – 408с.

62 Федак Л.М. Запаси підприємств: сутність та класифікація / Л.М. Федак // Вісник ХНУ. Економічні науки. – 2012. - №1. – С.157 – 162.

63 Царенко І. М. Актуальні проблеми і шляхи вдосконалення організації обліку та контролю виробничих запасів підприємства / І. М. Царенко // Управління розвитком. –2013. –№5. – С. 131-133.

64. Цебень Р.Л., Заболоотна І.С. Теоретичні основи визнання запасів / Progressive Opportunities and Solutions of Advanced Society: Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Internet Conference, November 7-8, 2024. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, 311 p.